

Model directiv concernent il provediment da la sanadad en il chantun Grischun

Creaziun da centers da sanadad e cooperaziun dals ospitals regiunals cun l'ospital dal center

Departement für Justiz, Sicherheit und Gesundheit
Departament da justia, segirezza e sanadad
Dipartimento di giustizia, sicurezza e sanità

Resumaziun

Entant che la dumonda da prestaziuns medicinalas, en spezial en la regiun da la Val dal Rain grischuna ed en las regiuns turisticas s'augmenta, sto vegnir constatà en las regiuns perifericas dal chantun in regress da la populaziun ed a medem temp in augment da la quota da persunas pli veglias. Quai munta sfidas spezialas per il chantun e per las vischnancas, ma er per ils furniturs da prestaziuns.

En il model directiv concernent il provediment da la sanadad en il chantun Grischun qua avant maun parta il departament da giustia, segirezza e sanadad dal fatg ch'il sistem da provediment cun ospitals regiunals actual vegnia mantegnì er en l'avegnir pervia da las relaziuns topograficas dal Grischun. En quest connex vegni renvià en il model directiv a l'importanza speziala d'ina stretga collavuraziun dals ospitals regiunals cun l'ospital chantunal dal Grischun. Mo in Grischun cun ina ferma piazza d'ospitals è en cas da garantir a la populaziun sco er als giasts da vacanzas er en l'avegnir in vast provediment medicinal che correspunda al progress medicinal.

Per ch'ils ospitals regiunals, las chasas da persunas attempadas e da tgira ed ils servetschs da la spitex possian tegnair quint er en il futur da las pretendiuns economicas e qualitativas che creschan ad in crescer, postulescha il departament da giustia, segirezza e sanadad en il model directiv d'ina vart la creaziun da regiuns da sanadad congruentas per ils secturs dals ospitals, da las chasas da persunas attempadas e da tgira sco er dals servetschs da la spitex e da l'autra vart l'adempliment da tut las prestaziuns medicinalas e da tgira en la regiun da sanadad respectiva tras in center da sanadad che cumpiglia tut ils furniturs da prestaziuns instituziunals.

In'attenziun speziala dat il model directiv a la garanzia dal provediment medical ambulat. Qua èsi chausa da las vischnancas da sviluppar soluziuns innovativas en cooperaziun cun lur ospitals regiunals. En quest connex sustegna il chantun las vischnancas cun differentas mesiras.

Prefaziun

lic. iur. Gion Claudio Candin
secretari dal departament, responsabel
per la sanadad e per la protecziun
da la populaziun

Dr. Christian Rathgeb,
cusseglier guvernativ,
schef dal departament da justia,
segirezza e sanadad

Dr. Rudolf Leuthold
schef da
l'uffizi da sanadad

En mintga communitad moderna appartegna il provediment da la sanadad a las incumbensas centralas dal stadi. En il Grischun prescriba la constituziun ch'il provediment da la sanadad saja chausa dal chantun e da las vischnancas.

La garanzia dal provediment medicinal da basa en tut il Grischun è ina premissa generala centrala per che l'urbanisaziun decentrala en il chantun Grischun possa vegnir mantegnida. Ditg cun auters plets: L'urbanisaziun decentrala dal Grischun na po betg vegnir mantegnida senza in provediment medicinal da basa per l'entir territori chantunal. Er il turissem sco sector economic il pli impurtant dal Grischun premetta in provediment da la sanadad segir en tut las regiuns dal chantun.

Il «Model directiv concernent il provediment da la sanadad en il chantun Grischun» qua avant maun sa drizza a tut las commembras ed a tut ils commembers d'autoritads che sa fatschentan cun dumondas dals fatgs da sanadad sco er a tut las burgaisas ed a tut ils burgais che han in interess vi da dumondas dals fatgs da sanadad.

Suenter ch'ina preschentaziun generala da las sfidas per il provediment da la sanadad dal Grischun

mussa el, co che las structuradas dal provediment da la sanadad da noss chantun ston vegnir concepidas per che nus en il Grischun disponian er en l'avegnir d'in sistem da sanadad che resguarda tut las regiuns e ch'è economicamain supportabel. En il senn d'ina infurmaziun generala vegnan ultra da quai preschentadas en l'aggiunta – en furma concisa – l'impurtanza dals fatgs da sanadad per ils chantuns e la situaziun actuala en ils singuls secturs dals fatgs da sanadad. Cun la vasta derasaziun da quest document vul il departament da justia, segirezza e sanadad d'ina vart mussar a la publicitad interessada sias ideas davart las structuradas che stuessan vegnir prendidas en mira a vista mesauna per il provediment da la sanadad dal Grischun e da l'autra vart lantschar ina vasta discussiun en chausa en las regiuns, en il cas ideal natiralmain er iniziar pass activs en direcziun d'ina creaziun da centers da sanadad – nun che quai saja gia capità u gia en planisaziun.

La restricziun a las structuradas dal provediment da la sanadad dal chantun vegn fatga sapientivamain. Ina preschentaziun generala cumplexsiva da la concepziun futura da la politica da sanadad dal Grischun surpassa il rom e la finamira dal document qua avant maun.

Impressum

Herausgeber:
Departement für Justiz,
Sicherheit und Gesundheit

Fotos:
Kantonsspital Graubünden: S. 1, 4, 6,
10, 11, 13, 14, 19, 23, 28, 29, 31
Psychiatrische Dienste Graubünden:
S. 20, 22, 24, 27, 38, 40
Mattias Nutt: S. 3

Grafiken:
GA/GIS-Kompetenzzentrum

Layout, Umsetzung, Druck:
Südostschweiz Print

Auflage:
300

Erscheinung:
2013

Cuntegn

Prefaziun	2
Resumaziun	3
1. Sfidas per il provediment da la sanadad dal Grischun	6
2. Las structuradas dal provediment da la sanadad dal chantun Grischun ch'il departament prenda en mira	8
2.1 Cuntinuaziun dal provediment cun ospitals regiunals	8
2.2 Divisiun congruenta dal territori chantunal per tut las incumbensas ch'èn chaussa da las vischnancas en il sector dal provediment da la sanadad	9
2.3 Adempliment da tut las prestaziuns medicinalas e da tgira en ina regiun da provediment da la sanadad tras in furnitur	9
3. Mesiras per cuntanscher las structuradas dal provediment da la sanadad 2020 prendidas en mira	11
3.1 Indemnisaziun adequata da las prestaziuns d'utilitad publica dals ospitals tras il chantun e tras las vischnancas	11
3.2 Creaziun da las regiuns da provediment da la sanadad	12
3.3 Attribuziun da las incumbensas ch'èn actualmain chaussa da las vischnancas a las regiuns da provediment da la sanadad	12
3.4 Creaziun d'impuls per furmar in unic purtader per regiun da provediment da la sanadad	13
3.5 Garanzia dal provediment medical ambulat	14
Basas	
1. Impurtanza dal provediment da la sanadad per il chantun Grischun	16
1.1 Expensas dal chantun per ils fatgs da sanadad	17
1.2 Impurtanza dals fatgs da sanadad per l'economia publica	19
1.3 Occupaziun en ils fatgs da sanadad	21
1.4 Perscrutaziun medicinala en il Grischun	22
2. Cumpetenzas per il provediment da la sanadad en il Grischun	23
2.1 Regulaziun sin il stgalim da la constituziun	23
2.2 Concretisaziun en la legislaziun	24
3. La situaziun actuala en ils singuls secturs dals fatgs da sanadad	26
3.1 Provediment cun ospitals	26
3.2 Servetschs da salvament	29
3.3 Provediment medical ambulat	31
3.4 Servetschs da la spitex	32
3.5 Chasas da personas attempadas e da tgira	34
3.6 Provediment psychiatric	37
3.7 Cussegliaziun per mammas e per babs	39
3.8 Promoziun da la sanadad e prevenziun	40
3.9 Svilup da las premias e reducziun individuala da las premias (RIP)	41

Sfidas per il provediment da la sanadad dal Grischun

Augment da la dumonda da prestaziuns medicinalas ed a medem temp reducziun da la populaziun en las regiuns perifericas

Sco ch'igl è vegnì constatà en il rapport davart il program da la regenza e davart il plan da finanzas per ils onns 2013–2016 (R 2011–2012 p. 1302) chaschunan las pretensiuns creschentas ed il dumber pli e pli grond da persunas fitg veglias ensemen cun la purschida da furniturs da prestaziuns che crescha ad in crescher (en il sector medical cunzunt tar las medias ed ils medis spezialisads) e cun las consequenzas d'ina moda malsauna da viver ina gronda creschientscha en il champ curativ dal sector da la sanadad. Questa creschientscha sa sviluppa en il Grischun en moda differenta.

En diversas valladas dal chantun vegn prognostigà per ils onns 2010 fin 2030 in regress da la populaziun da fin a 23% ed a medem temp in ferm augment dal quozient da vegliadetgna (relaziun quantitativa tranter las persunas sur 64 onns e las persunas da 20 fin 64 onns). Parallelamain a l'emigraziun or da las valladas perifericas dastgass cuntinuar il svilup positiv da la populaziun en la Val dal Rain sco er en ils centers regionalis pli gronds dal chantun.

La sfida speziala è quella da garantir il provediment medicinal da basa ambulanz e staziunar er en las valladas perifericas ch'èn cuntanschiblas per part mo sur pass e sur grondas distanzas e che han ina populaziun che sa sminuescha tendenzialmain. Ils furniturs da prestaziuns dals fatgs da sanadad ston ultra da

quai esser en cas en il Grischun sco chantun turistic da proveder medicinalmain durant paucs mais da l'onn in dumber da personas ch'è in pèr giadas pli grond ch'il dumber da la populaziun residenta.

Medias e medis che pratitgeschan en moda libra

En il sector medicinal ambulat vegn a cuntinuar en ils centers la tendenza da furmar praticas medicalas da gruppa tant tar ils furniturs da basa sco er tar ils medis spezialisads. En las valladas perifericas cun pouca populaziun, nua che mo ina media u in media è per regla responsabel per il provediment da basa èsi difficil da reglar il servetsch d'urgenza sco er la successiun.

Ospitals

Tenor la nova concepziun dal provediment cun ospitals per il Grischun ch'il cussegl grond ha concludì la sessiun d'avust 2005 sto il provediment chantunal cun ospitals garantir che tut la populaziun dal Grischun haja access a las prestaziuns d'ospital necessarias entaifer in temp acceptabel dal puntg da vista medicinal sco er social. Il sistem da provediment cun ospitals decentralis sto pia vegnir mantegnì.

La difficultad da la concessiun d'incaricas da prestaziun als singuls ospitals è quella da chattar ina soluziun equilibrada tegnend quint da las pretensiuns medicinalas, socialas, economicas e finanzialas che sa concurrenzeschan.

Chantun

La sfida per il chantun è quella da procurar d'ina vart per ina tgira e per in provediment medicinal adequat, economic e sufficient da la populaziun grazia ad ina concepziun respectiva da la legislaziun (art. 87 al. 2 CC) e da stabilisar da l'autra vart a pli lunga vista la creschientscha da las expensas en il sector da la sanadad ad in dimensiun finanziabla. En quest connex giogan las structuradas dal provediment da la sanadad ina rolla centrala. Correspundentmain vegnan preschentadas en il document qua

avant maun las ideas dal departament da giustia, segirezza e sanadad per ina concepziun futura da questas structuradas.

Vischnancas

La garanzia dal provediment medicinal ambulat da la populaziun è chausa da las vischnancas. Entant che la garanzia dal provediment medicinal ambulat en las regiuns ch'èn datiers dals centers e che han ina gronda populaziun na dastgass – almain er per il proxim futur – betg esser periclitada, exista il privel en spezial en regiuns perifericas e pauc populadas, che praticas da medias e da medis da chasa vegnan serradas pervia da pensiunament e pervia da mancanza d'ina successura u d'in successur. Quest svilup sto vegnir evità tant ord vista d'in provediment da la populaziun che tegna quint da las pazientas e dals pazients sco er ord vista dal turissem.

Las estructuras dal provediment da la sanadad dal chantun Grischun ch'il departament prenda en mira

Ord vista dal departament da giustia, segirezza e sanadad ston las estructuras dal provediment da la sanadad dal Grischun esser concepidas a vista mesauna

sco suonda, sch'il Grischun duai disponer er en il futur d'in sistem da provediment da la sanadad che resguarda tut las regiuns e ch'è economicamain supportabel:

2.1

Cuntinuaziun dal provediment cun ospitals regiunals

Sin basa da las relaziuns topograficas dal chantun Grischun sto il sistem da provediment cun ospitals regiunals vegnir mantegnì er en il futur.

- In sistem da provediment da la sanadad decentral
- garantescha a las pazientas ed als pazients l'access a las prestaziuns d'ospital necessarias entaifer in temp acceptabel dal puntg da vista medicinal sco er social;
 - gida a mantegnair la colonisaziun decentrala dal chantun e
 - furma il medem mument ina plivalur en la purschida turistica dal chantun.

Perquai n'èsi betg inditgà da serrar ospitals. Percunter sto vegnir examinada la purschida da prestaziuns dals singuls ospitals. Quai vegn fatg en il rom da la planisaziun dals ospitals e cun relaschar la glista dals ospitals che sa basa sin questa planisaziun.

Da princip duai il tractament da malsognas e d'accidents ch'i dat savens vegnir purschì en las regiuns en moda decentrala. En quest connex èsi necessari da far graduaziuns finas tut tenor la frequenza, la difficultad e l'intensidad dals custs dal tractament. Mal-

sognas raras ed accidents rars, cas che pretendan in grond diever d'indrizz technics e medicinal sco er cas che basegnan personal ch'è spezialisà particularmain, ston vegnir tractads exclusivamain en l'ospital chantunal dal Grischun.

La spetga dal departament da giustia, segirezza e sanadad va en quella direcziun che l'ospital chantunal dal Grischun sustegna ils ospitals regiunals – sin basa d'ina collavuraziun collegiala – tar l'adempiment da lur incaricas da prestaziun. Ils ospitals regiunals da lur vart duessan sa stentar che las pazientas ed ils pazients dal Grischun sa laschian tractar cun preferenza – malgrà la libra tscherna da l'ospital – en l'ospital chantunal dal Grischun ed en las clinicas privatas en il Grischun. Cunvegnas da cooperaziun cun l'ospital chantunal dal Grischun stuessan vegnir fatgas dals ospitals regiunals en l'interess da rinforzar il Grischun sco piazza d'ospitals, premiss che quel saja en cas da satisfacer als basegns dals ospitals regiunals.

Divisiun congruenta dal territori chantunal per tut las incumbensas ch'èn chaussa da las vischnancas en il sector dal provediment da la sanadad

Las regiuns d'ospital, da la spitex e da las chasas da persunas attempadas e da tgira duain da princip esser concepidas en moda congruenta en quai che riguarda il territori (regiuns da provediment da la sanadad).

La divisiun dal Grischun en territoris congruents per ils secturs d'ospital, da la spitex e da las chasas da persunas attempadas e da tgira facilitescha la col-lavuraziun tranter ils furniturs da prestaziuns correspundents. Actualmain èn las regiuns congruents mo en paucs champs. Pervia da sia grondezza vegn la regiun d'ospital da Cuira dividida per motivs pratics en subregiuns per las chasas da persunas attempadas e da tgira sco er per ils servetschs da la spitex.

Adempliment da tut las prestaziuns medicinalas e da tgira en ina regiun da provediment da la sanadad tras in furnitur

En mintga regiun da provediment da la sanadad duai da princip in'unica organisaziun ademplir tut las incumbensas ch'èn chaussa da las vischnancas en il sector dals fatgs da sanadad (ospital [ambulant e staziunar], chasas da persunas attempadas e da tgira, servetsch da salvament, provediment en cas d'urgenza, spitex, provediment da la sanadad/prevenziun) en il rom d'in center da sanadad, eventualmain cun filialas («sanadad or d'in maun»). En regiuns pli pitschnas fissi ultra da quai bun d'integrar en il center da sanadad las medias ed ils medis che pratitgeschan en moda libra.

Il provediment da la sanadad decentral dal chantun po vegnir mantegnì mo, sch'i gartegia da limitar l'augment dals custs. Centers da sanadad gidan a spargnar custs grazia als avantatgs che resultan da la col-lavuraziun dals singuls secturs augmentond a medem temp la qualitat dals process e dals resultats.

Defniziun da la noziun «center da sanadad»

La noziun «center da sanadad» signifitgescha qua ina reuniun organisatorica ed en il cas ideal er giuridica da furniturs da prestaziuns instituziunals da la regiun. Il center da sanadad porscha a la populaziun ed a las persunas che sa trategnan en la regiun servetschs medicinal, diagnostics e terapeutics. En quest con-

nex duain purschidas medicinalas fundamentalas star en il center. Per il provediment staziunar cun letgs da tgira èn imaginabels lieus decentrals supplementars che stattan sut la direcziun dal center da sanadad.

Ina caratteristica impurtanta dal center da sanadad è la colliaziun dals servetschs en il senn d'in provediment integrà. En in center da sanadad datti tant ina colliaziun orizzontala (collavuraziun interdisciplinara tranter las differentas disciplinas spezialisadas durant l'entir process da diagnosa e da tractament) sco er ina colliaziun verticala (coordinaziun da la midada dal conturn staziunar al conturn ambulat).

Avantatgs da la «sanadad or d'in maun»

La «sanadad or d'in maun» ha cunzunt ils suandants avantatgs:

sinergias strategicas:

- direcziun da tut ils manaschis tras in gremi
- cumparsa coordinada vers anora (furniturs da prestaziuns externs, assicuranzas, vischnancas, chantun)

sinergias manaschialas:

concentraziun da l'execuziun dals suandants secturs en in lieu:

- contabilitad
- administraziun dal personal
- logistica
- elavuraziun d'informaziuns e da datas (nagina registraziun dubla, utilisaziun da las valurs registradas tras tut las personas ch'èn involvidas en il tractament ed en la tgira)

- hotellaria
- servetsch tecnic
- servetsch da salvament
- marketing / lavur da publicitad

utilisaziun cuminaivla da l'infrastructura:

- infrastruttura da personal (engaschament dal personal tut tenor il basegn en l'ospital, en la chasa da personas attempadas e da tgira u en il servetsch da la spitex)
- infrastruttura medicinala

furmaziun da centers da cumpetenza per:

- la gestiun
- ils singuls secturs spezials

sinergias tar las investiziuns:

- acquist coordinà da meds materials e da servetschs

sinergias qualitativas:

augment da la qualitat dals process e dals resultats tras:

- optimaziun dals process da tractament e da tgira
- regulaziun dals process da tractament da las pazientas e dals pazients tras tut la chadaina da tractament
- planisaziun ad ura e coordinada dals scleriments e da las terapias
- consideraziun cumplessiva empè da consideraziun sectoriala

Ina persona da contact per la populaziun per dumondas dal provediment da la sanadad

En tschertas regiuns dal chantun èn gia vegnids creads centers da sanadad (sco p.ex. en la Val Müstair, en il Partenz ed en l'Engiadina bassa).

Uschenavant che las medias ed ils medis che pratitgeschan en moda libra vegnan integrads en il center da sanadad, stoi vegnir guardà che questa collavuraziun vegnia fatga uschia ch'ellas ed els vegnan resguardads e tractads sco partenaris equals.

Per ospitals pli pitschens pudess er vegnir en dumonda il model dal medi accredità sco furma da collavurar cun medias e medis che pratitgeschan en moda libra. En l'ospital San Sisto a Puschlav vegn pratitgà quest model dapi onns cun success.

Mesiras per cuntanscher las structures dal provediment da la sanadad 2020 prendidas en mira

Per cuntanscher las structures prendidas en mira per il provediment futur da la sanadad dal Grischun ston vegnir realisadas or da l'optica dal departament da giustia, segirezza e sanadad en emprima lingua las suandantas mesiras:

3.1

Indemnisaziun adequata da las prestaziuns d'utilitad publica dals ospitals tras il chantun e tras las vischnancas

Las contribuziuns dal maun public als ospitals per prestaziuns d'utilitad publica ston vegnir fixadas uschia ch'ils custs respectivs dals ospitals èn cuvrids, sche quels lavuran en moda economica.

Pervia da las relaziuns topograficas sto il sistem da provediment da la sanadad decentral cun ils lieus d'ospitals actuals vegnir mantegnì per garantir a la populaziun in access adequat al provediment cun ospitals. Tenor l'art. 49 al. 3 LAMal na dastgan las indemnisaziuns per tractaments staziunars cuntegnair naginas parts dals custs per prestaziuns d'utilitad publica. Tar las prestaziuns d'utilitad publica tutga en spezial il mantegniment da capacitads d'ospital per motivs da la politica regionala. Tar la politica regionala tutga er la garanzia dal provediment da la sanadad decentral. Ils custs supplementars che vegnan chaschunads als ospitals tras las grondas divergenzas stagionalas tar l'occupaziun ston vegnir cofinanziads correspondentamain dal maun public en furma da contribuziuns per prestaziuns d'utilitad publica (prestaziuns da basa fixas).

Creaziun da las regiuns da provediment da la sanadad

Il champ d'applicaziun da la divisiun dal chantun en regiuns d'ospital cun attribuziun da las vischnancas a las regiuns d'ospital, ch'è vegnida fatga en la lescha per promover la tgira da personas malsaunas per il sector dals ospitals, sto vegnir extendì sin il sector da la spitex e da las chasas da personas attempadas e da tgira.

En l'art. 5 da la lescha per promover la tgira da personas malsaunas vegn il territori chantunal dividì en 12 regiuns d'ospital e mintga vischnanca vegn attribuida ad ina regiun d'ospital. L'art. 20 al. 3 da la lescha per promover la tgira da personas malsaunas autorisescha la regenza da designar regiuns da planisaziun per il sector da las chasas da personas attempadas e da tgira e l'art. 31 per il sector da la spitex.

La divisiun dal territori chantunal en regiuns da princip congruentas per ils secturs d'ospital, da la spitex e da las chasas da personas attempadas e da tgira e l'attribuziun da las vischnancas a las regiuns (regiuns da provediment da la sanadad) sto – en vista a sia impurtanza – vegnir fixada en la lescha per promover la tgira da personas malsaunas.

Per motivs pratics vegnan las regiuns d'ospital transformadas en regiuns da provediment da la sanadad. Las regiuns ch'èn vegnidas furmadas en il rom da la refurma dal territori èn adattadas mo limitadamain per estructurar il provediment da la sanadad dal Grischun, perquai ch'ellas correspundan mo per part a las regiuns d'ospital. Uschia cumpiglian trais regiuns tenor la refurma dal territori mintgamai duas regiuns d'ospital, entant che la regiun d'ospital da la Val dal Rain grischuna s'extenda sur trais regiuns tenor la refurma dal territori.

Attribuziun da las incumbensas ch'èn actualmain chausa da las vischnancas a las regiuns da provediment da la sanadad

Las incumbensas dal provediment da la sanadad che ston – tenor la lescha da sanadad e la lescha per promover la tgira da personas malsaunas – actualmain vegnir ademplidas da las vischnancas, ston vegnir attribuidas a las regiuns da provediment da la sanadad.

Las incumbensas da la tgira ed assistenza staziunara da pazients stabels e da personas attempadas, da la tgira ed assistenza a chasa, dals servetschs da salvament e da la promoziun da la sanadad e prevenziun, per las qualas las vischnancas èn responsablas en il sector da la sanadad, ston – precis sco il provediment cun ospitals – vegnir ademplidas regiunalmain, perquai ch'ellas na pon betg vegnir dumagnadas solitariamain da las vischnancas, mabain mo en moda cuminaivla cun autras vischnancas.

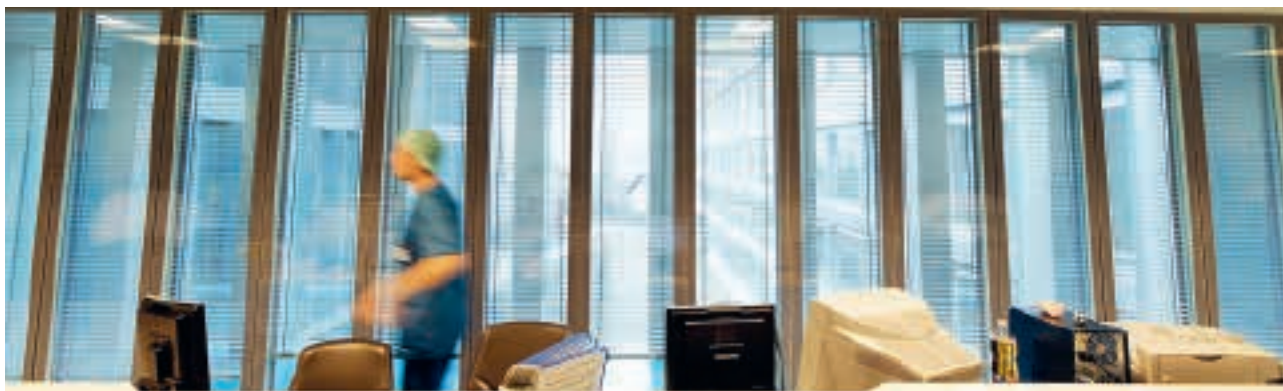
Creaziun d'impuls per furmar in unic purtader per regiun da provediment da la sanadad

Per che furniturs instituziunals dal provediment da la sanadad s'uneschian en ina regiun da provediment da la sanadad ad in center da sanadad, ston vegnir previs stimul finanzials respectivs en la lescha per promover la tgira da persunas malsaunas.

Sco contribuziun dal chantun per furmar in purtader unitar per tut las purschidas instituziunals dal provediment da la sanadad en la singula regiun da provediment da la sanadad vesa il departament concretamain la creaziun d'in stimul finanziel en la lescha per promover la tgira da persunas malsaunas che prevesa da graduar la tariffa da contribuziun ch'è fixada en la lescha per promover la tgira da persunas malsaunas (LTM) e ch'il chantun paga per ils singuls secturs da prestaziun tut tenor quants secturs da prestaziun ch'èn vegnids surdads ad in purtader. Per graduar la tariffa da contribuziun ston eventualmain er vegnir resguardads models da cooperaziun che sa basan sin contracts da collavuraziun. Plinavant ston er vegnir consideradas contribuziuns dal chantun en il senn da la finanziaziun iniziala da projects per sviluppar models da collavuraziun u da regiuns da provediment da la sanadad.

Garanzia dal provediment medical ambulant

En cooperaziun cun la regiun da provediment da la sanadad garanteschon las vischnancas il provediment medical ambulant.

La garanzia dal provediment medical ambulant al lieu ed en la regiun è chausa da las vischnancas e sto pia vegnir prendì per mauns da talas en cooperaziun cun la regiun. En quest connex ston er vegnir prendidas en mira soluziuns che surpassan il rom vertent, uschia p.ex. l'integrasiun en ils centers da sanadad, sco che quai è per exempel il cas en la Val Müstair. Mesiras pussaivlas èn er il sustegn finanziel ed organisatoric da persunas ch'èn interessadas da surpigliar ina pratica d'in medi da chasa e l'engaschament da medias e medis da chasa tras la vischnanca u tras la regiun da provediment da la sanadad.

Almain en las regiuns da provediment da la sanadad pli pitschnas vegnan las vischnancas, en cas ch'il provediment cun ina media u in medi da chasa è insufficient, er a stuair trair en consideraziun d'incumbensar lur ospital regional cun il provediment medicinal ambulant. Medias e medis en regiuns perifericas sa reuneschan per motivs pratics en raits medicalas e/u collavuran cun lur ospital regional. Ultra dal fatg ch'il servetsch d'urgenza engrevgescha questas medias e quests medis extraordinariamain e ch'il problem da la substituziun da vacanzas po vegnir schlià, pon vegnir cuntanschidas uschia er sinergias en il sector da l'infrastructura (radiografia, laboratori e. u. v.).

Il departament da justia, segirezza e sanadad spetga da las vischnancas e da las regiuns ch'ellas prendian activamain per mauns la problematica per garantir il provediment medical ambulant regional. En regiuns cun paucs medis da chasa è lur chargia spezialmain gronda pervia dal servetsch da pichet e pervia dals servetschs d'urgenza ch'els ston prestar. Soluziuns ston perquai vegnir concepidas aposta per la situaziun da la regiun respectiva.

Il chantun cuntinuescha cun las mesiras ch'el ha prendì per garantir il provediment medicinal ambulant en las vischnancas:

- pajament da contribuziuns per garantir il servetsch medical d'urgenza tenor la cunvegna cun l'uniun grischuna da medias e da medis
- indemnizaziun dal servetsch d'urgenza per medias e medis che han da surpigliar quest servetsch sur la media
- sustegn finanziel dal project d'assistenza pratic «Capricorn» da l'uniun grischuna da medias e da medis
- sustegn finanziel dal curriculum da furmaziun supplementara per medias e medis da chasa organisà da l'ospital chantunal dal Grischun
- engaschament sin plaun federal per che dapli medias e medis vegnian scolads e cunter las pretensiuns creschentas da las societads professunalas medicalas envers la scolaziun ed envers las activitads en il sector medicinal che na tegnan betg pli quint da la situaziun dals ospitals pli pitschens.

Basas

Agiunta: impurtanza dal provediment da la sanadad per il chantun Grischun

Il svilup dal provediment medicinal gida a meglierar il stadi da sanadad da la populaziun. Uschia vegn augmentada la qualitat da viver da la populaziun sco er la durada probabla da la vita. Tenor l'enquista svizra davart la sanadad la pli actuala che stat a disposiziun sa sentivan l'onn 2007 87% da la populaziun – tenor atgnas indicaziuns – bain fin fitg bain.

Grazia al progress en la medischna vegnan svilupadas metodos d'operar e da tractar pli finas. Las dimoras a l'ospital pli curtas che resultan da quai sco er main cumplaziuns chaschunan respargns tar ils custs da tractament e tar ils custs consecutivs sco er absenzas pli curtas da las lavurantas e dals lavurants a la piazza da lavur. Quai ha in effect positiv per las assicuranzas ed uschia per las pajadras ed ils pajaders da premias sco er per l'economia publica. La chirurgia minimal-invasiva e la medischna da narcosa moderna pussibiliteschan operaziuns er anc tar persunas veglias e fitg veglias. Grazia ad intervenziuns medicinalas e chirurgicas pon persunas che pateschan d'ina da las numerusas malsognas cronicas viver pli ditg. Quests effects na pon però betg vegnir quantifitgads bain, na dastgan dentant betg vegnir negligids qua.

Il provediment da la sanadad è collià cun gronds custs per il maun public (cifra 1.1), per las persunas privatas e per las assicuranzas. Ils fatgs da sanadad èn però er in factur economic considerabel (cifra 1.2). Ils furniturs da prestaziuns instituziunals sco er ils fabricants ed ils purschiders da rauba, d'apparats medicinali e da servetschs per ils fatgs da sanadad èn d'ina impurtanza considerabla sco patruns (cifra 1.3). L'impurtanza dals fatgs da sanadad per l'economia generala è s'augmentada cuntinuadamain en il decurs dals onns. Ils onns 1995 fin 2011 èn ils custs per ils fatgs da sanadad en Svizra creschids da 9.3 ad 11.0% dal product naziunal brut (PNB).

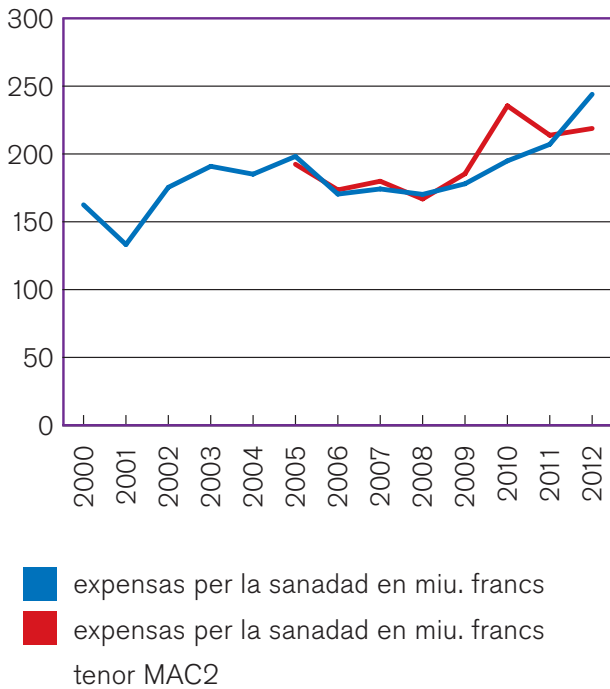
L'augment da la durada probabla da la vita, l'extensiun da las prestaziuns che ston vegnir surpigliadas da l'assicuranza obligatorica per la tgira da persunas malsaunas sco er il progress da la medischna pro-

curan ch'il sector da la sanadad è in martgà creschent. La durada probabla creschenta da la vita (demografia) sco er il progress da la medischna pussibiliteschan d'applitgar pli e pli metodos charas e cumplitgadas er tar pazientas e pazients pli vegls. Grazia a resultats da la perscrutaziun curunads da success ed als progress tar las novas tecnologias pon vegnir fatgas novas offertas a las pazientas ed als pazients. Las proceduras pli finas (p.ex. clappas dal cor che vegnan inseridas en moda percutana) permettian d'applitgar questas metodos er tar persunas pli veglias. Quai dastgass esser il chaschunader da custs il pli impurtant da la medischna. Medicaments fitg chars (p.ex. terapias en l'oncologia che sa basan sin anticorpuls) vegnan er duvrads per umans pli vegls e chaschunan proceduras diagnosticas supplementaras fitg charas (PET-CT, MRI e.u.v.) tar l'applicaziun da talas terapias, perquai ch'ils effects terapeutics ston vegnir survegliads. Pia ston ins far quint per il futur che l'impurtanza dals fatgs da sanadad tant per las valurs creadas sco er per l'occupaziun crescha vinavant.

Ultra da las valurs che vegnan creadas directamain sco er dal grond dumber da piazzas da lavur na dastgan betg vegnir negligids ils effects indirects dals fatgs da sanadad per ils manaschis commercials ed industrials da la regiun. Uschia vegnan previsas en il Grischun mo gia en il sector dals ospitals ils proxims onns investiziuns infrastructuralas resp. architectonicas da plirs tschient milliuns francs.

Schebain ch'il chantun n'ha betg in'università, vegn fatga en il Grischun perscrutaziun medicinala d'emprima qualitat. L'Academia raetica cun sedia a Tavau è l'organisaziun da tetg ed il contact per l'istrucziun e per la perscrutaziun universitara en il Grischun. Gist en il sector da la perscrutaziun medicinala (cifra 1.4) è l'Academia raetica fitg engaschada. Plinavant exista er ina stretga collavuraziun tranter la perscrutaziun e la pratica.

Expensas dal chantun per ils fatgs da sanadad

Expensas dal chantun per la sanadad en cifras absolutas

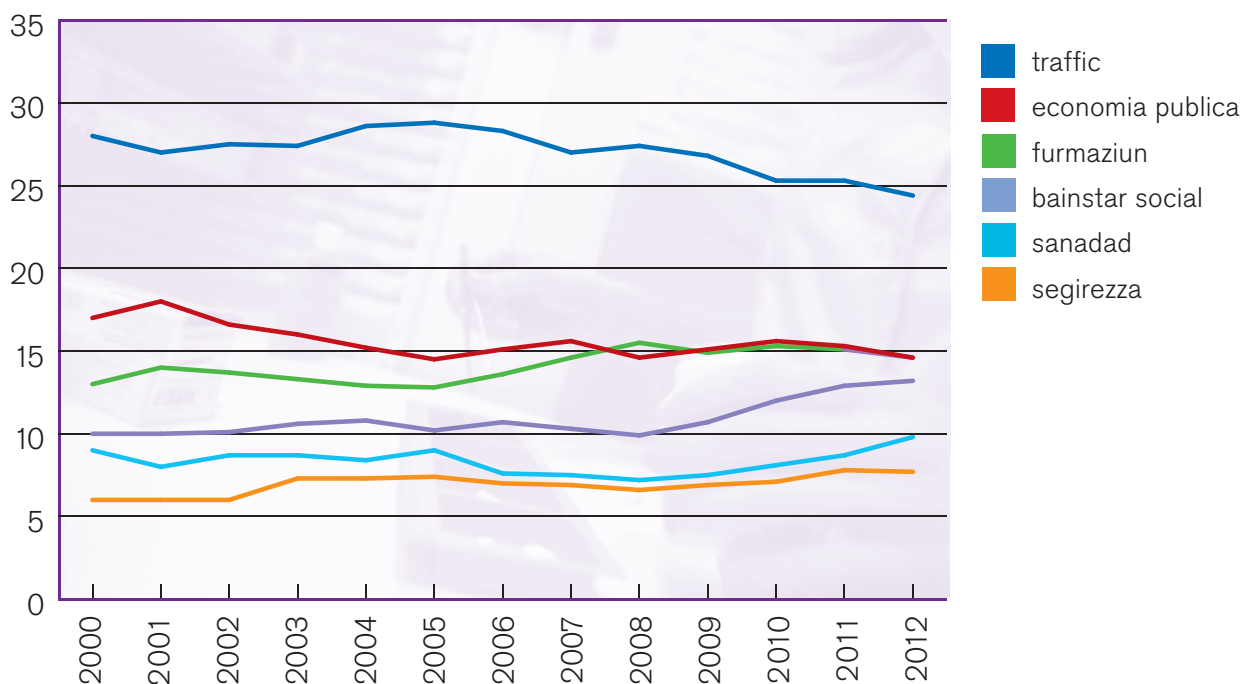
L'onn 2011 han las expensas chantunales per la sanadad surpassà per l'emprima giada il cunfin da 200 milliuns francs ed han importà circa 207 milliuns francs. La colonna da cifras blava mussa in maletg sfalsifitgà da las expensas, perquai ch'il mument dal pajament e betg il mument da la garanzia era decisiv en il sector d'investiziun fin la fin da l'onn 2012. Sch'il mument da la garanzia da survegnir la contribuziun vegn resguardà, sco che quai vegn prescrit a partir da l'onn 2013 dal model armonisà da contabilitad per preventivs publics 2 (MAC2) per il rendaint dal chantun (colonna da cifras cotschena), è l'import da l'onn 2010 per 40.5 milliuns francs e quel da l'onn 2011 per 6.7 milliuns francs pli aut e l'import da l'onn 2012 per 25.2 milliuns francs pli bass che cumprovà en la colonna da cifras blava. Las expensas da las vischnancas per la sanadad han importà l'onn 2012 circa 62 milliuns francs. En il rom da la revisiun parziala da la lescha per promover la tgira da personas malsaunas dals 27 d'avust 2010 (finanziaziun da la tgira) e dals 16 da zercladur 2011 (finanziaziun dals ospitals) è vegnida midada la repartiziun da las contribuziuns da gestiun tranter las vischnancas ed il chantun sco suonda a favur da las vischnancas:

Midada da la repartiziun da las contribuziuns da gestiun a las chasas da persunas attempadas e da tgira ed als ospitals tranter las vischnancas ed il chantun per l'onn 2011 resp. 2012

	vegl	nov
Chasas da persunas attempadas e da tgira	fin 2010	dapi il 2011
– chantun	0%	25%
– vischnancas	100%	75%
Ospitals	fin 2011	dapi il 2012
– chantun		
– ospital chantunal	90%	90%
– ospital regiunal	85%	90%
– vischnancas		
– ospital chantunal	10%	10%
– ospital regiunal	15%	10%

En tut la Svizra han ils fatgs da sanadad contribuì 62.5 milliardas francs. Correspondentamain importavan las expensas per la sanadad per abitanta u abitante en media 7932 francs¹. L'onn 2010 importava ella circa 9.8% da las expensas totalas.

Expensas tenor champs d'incumbensas (en % dal quint total dal chantun GR)

Expensas dal chantun per ils fatgs da sanadad e per ulteriurs champs d'expensas en pertschients da las expensas totalas tenor il quint dal chantun

Sco che l'illustraziun qua surwart mussa, sa chattan las expensas dal chantun per ils fatgs da sanadad sin la tschintgavla piazza. Expensas pli grondas han ils secturs dal traffich, da l'economia publica, da la furmaziun e dal bainstar social. En spezial la quota da las expensas per il bainstar social da las expen-

sas totalas è creschida ils ultims onns. La quota da las expensas per ils fatgs da sanadad è percenter sa sviluppada en moda relativamain constanta en il chantun Grischun. L'onn 2012 importava ella circa 9.8% da las expensas totalas.

¹ Uffizi federal da statistica, 2013, custs dals fatgs da sanadad 2010

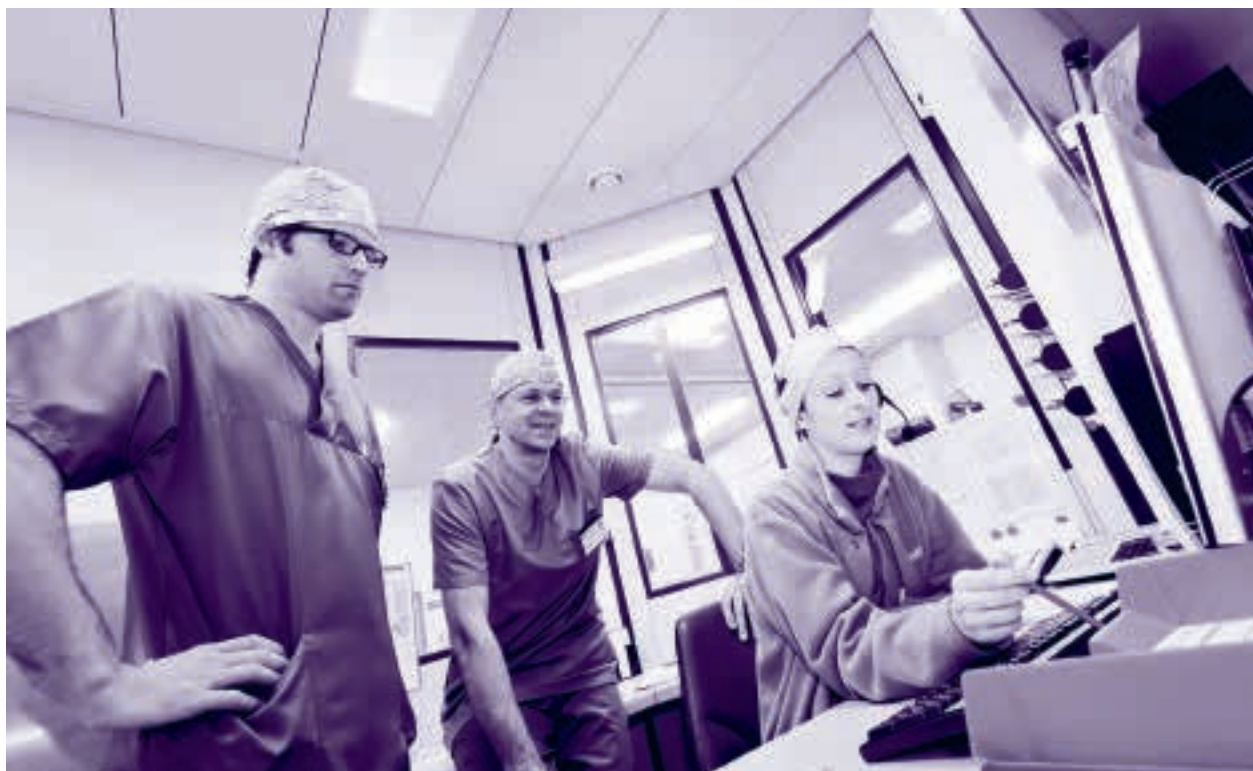
Impurtanza dals fatgs da sanadad per l'economia publica

L'impurtanza dals fatgs da sanadad per l'economia publica sa cumpona da l'impurtanza directa e da l'impurtanza indirecta da la bransch.

Las instituziuns dals fatgs da sanadad èn patrunas impurtantas e contribueschan cun las valurs ch'ellas creeschian decisivamain al svilup economic general. Quests dus effects determineschian l'impurtanza directa dals fatgs da sanadad per l'economia publica. Grazia a la dumonda da las instituziuns dals fatgs da sanadad per rauba e servetschs vegnan stgaffidas plazzas da lavur er en auters secturs economics e vegnan creadas valurs supplementaras. Uschia profiteschan ils constructurs d'apparats e d'artigels da consum medicinal sco er ils purschiders da servetschs medicinal spezialmain da la dumonda da las instituziuns dals fatgs da sanadad. Ma er ils purschiders da victualias e da material da biro ubain manaschis dal mantegniment general e tecnic d'edifizis profiteschan da la dumonda dals fatgs da sanadad.

En quai che concerna la fabricaziun d'apparats e d'artigels da consum medicinal po vegnir menziunada spezialmain la firma Hamilton da Panaduz. Tar la firma Hamilton sa tracti d'in concern da la scienza biologica e da la tecnica medicinala cun 1400 collavuraturas e collavuratur. Da quels lavuran var 750, pia passa la mesadad, a Panaduz ed uschia en il chantun Grischun. Hamilton sviluppa e producescha tranter auter sensors per la produziun biotecnica da medicaments. Ils apparats da respiraziun da Hamilton tutgan tar ils megliers sin il martgà mundial. Els na vegnan betg mo duvrads sin l'entir mund en las staziuns da tgira intensiva, mabain er la guardia aviatica svizra da salvament (Rega) als dovra dapi curt temp.

Ils resultats dals studis menziunads qua sutvart dal BAK Basilea economics SA mussa ch'ils fatgs da sanadad èn d'impurtanza considerabla per l'economia d'ina regiun.

Effects indirects dals ospitals (tenor la BAK Basilea economics SA) sin la valorisaziun e sin las plazzas da lavur en autras branschas

	CH	OCGR
Valurisaziun en autras branschas (factor)	0.4	0.37
Plazzas da lavur en autras branschas (factor)	0.2	0.18

Tenor in studi da l'onn 2007 sa chatta la dumonda che vegn generada dals ospitals e da las clinicas svizras tar var 6.8 milliardas francs per onn. Tar ils purschiders da la rauba e dals servetschs dumandads vegnan creadas uschia valurs indirectas supplementaras da circa 3.8 milliardas francs e 32 000 plazzas da lavur. Dals salaris pajads resultan

entradas supplementaras tar las taglias ed ulteriurs effects positivs per l'economia publica. Il studi arriva a la conclusiun che mintga franc valur che vegn creà en tut la Svizra en in ospital creescha valurs supplementaras da 0.4 francs en autras branschas. La valorisaziun totala per l'economia importa pia 1.4 francs. Sin mintga persuna che lavura en in ospital vegnan 0.2 persunas, da las qualas l'activitad da gudogn en autras branschas vegn stgaffida da l'ospital.

En in auter studi che la BAK Basilea economics SA ha fatg l'onn 2007 per incumbensa dals ospitals da Cuir SA ha ella examinà specificamain per la plazza d'ospitals da Cuir ils effects preschentads qua survant. Tenor il studi han ils ospitals a Cuir creà l'onn 2005 valurs directas da 97 milliuns francs ed han dà lavur a circa 1700 persunas, pia 5.6% da las persunas cun activitad da gudogn da la regiun. La dumonda ch'è vegnida generada dals ospitals e da las clinicas a Cuir sa chattava l'onn 2005 tar circa 80 milliuns francs. Per rauba e per servetschs èn vegnids investids 36 da quels 80 milliuns francs en la regiun da Cuir, quai ha mantegnì var 300 plazzas da lavur. Per franc che vegn guadagnà sin la plazza d'ospitals da Cuir vegn generada ina valorisaziun da 0.37 francs en autras branschas, tut en tut pia ina valorisaziun dad 1.37 francs. Per persuna cun activitad da gudogn sin la plazza d'ospitals da Cuir vegnan occupadas supplementarmain 0.18 persunas en ils manaschis da furniziun. Ils salaris ch'ils ospitals e las clinicas da la plazza d'ospitals da Cuir pagan a lur collavuraturas e collavuratur (l'onn 2011 importava la summa dals salaris circa 123 milliuns francs) chaschunan entradas fiscalas correspondentas.

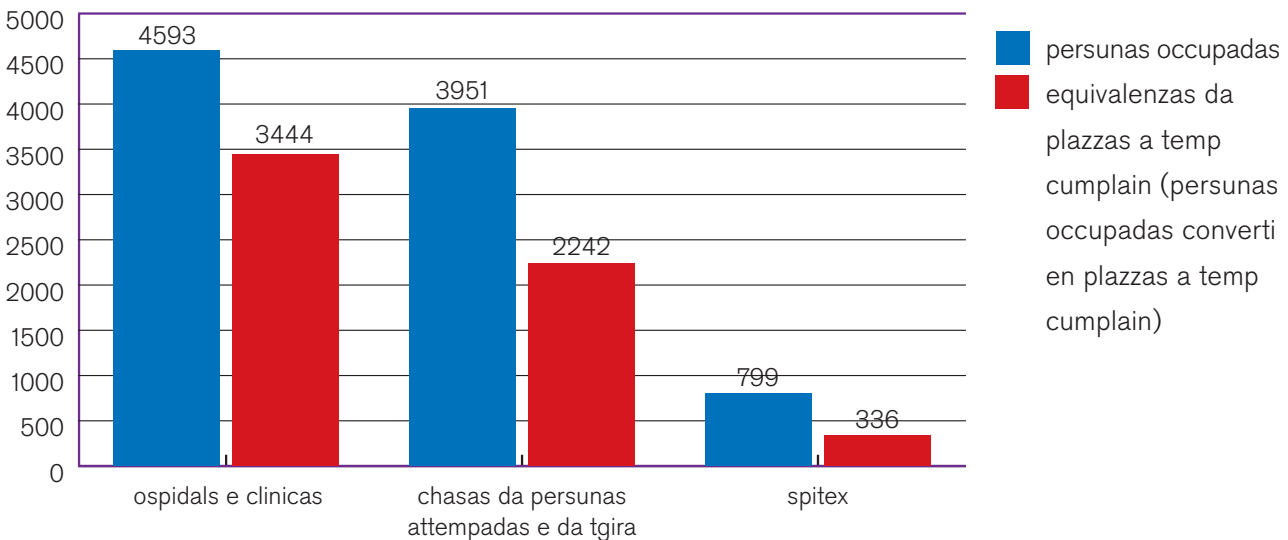

Occupaziun en ils fatgs da sanadad

Sco patruns èn ils fatgs da sanadad d'impurtanza considerabla en il chantun Grischun. Patruns impurtants èn en quest connex ils ospitals e las clinicas, las chasas da personas attempadas e da tgira sco er ils servetschs da la spitex. Tut en tut eran engaschadas 8126 personas l'onn 2008 en questas

instituziuns. Fin l'onn 2011 è il dumber d'employadas e d'employads creschì sin 9343 personas. En quest dumber n'èn betg inclusas las personas che lavuran tar las assicuranzas da malsauns. La quota vi da l'occupaziun totala importa actualmain circa 8.5 %.

Lavurantas e lavurants ed equivalenzas da plazzas a temp cumplain 2011

Lavurantas e lavurants ed equivalenzas da plazzas a temp cumplain en ospitals ed en clinicas, en chasas da personas attempadas e da tgira sco er tar ils servetschs da la spitex dal Grischun l'onn 2011

L'illustraziun 3 mussa che la lavur a temp parzial è derasada fitg en spezial en chasas da personas attempadas e da tgira sco er tar ils servetschs da la spitex. A personas che prefereschian in'occupaziun a temp parzial u che pon mo lavurar a temp parzial porschan ils fatgs da sanadad bunas pussaivladads d'occupaziun. Cun quai prestan las instituziuns dals fatgs da sanadad ina contribuziun impurtanta per la cumpatibilitad da la professiun cun la famiglia.

La posiziun impurtanta dals fatgs da sanadad sco patruns è anc pli ferma en regiuns perifericas dal Grischun ch'èn ils territoris, ch'èn datiers dals centers. En differentas regiuns èn ils ospitals e las chasas da personas attempadas e da tgira ils patruns ils pli impurtants.

La gronda impurtanza dals fatgs da sanadad sco patruns po vegnir mussada exemplaricamain en

las suandantas regiuns: La fundaziun Flury en il Partenz che maina l'ospital regiunal dal Partenz, la spitex da la regiun dal Partenz e las chasas da personas attempadas e da tgira a Jenaz, a Schiers ed a Claustra han occupà l'onn 2011 tut en tut 630 personas (291.8 plazzas a temp cumplain). Cun quai è ella ina da las patrunas las pli impurtantas da la regiun. La chasa da personas attempadas da la Lumnezia ha occupà l'onn 2011 89 personas (52.5 plazzas a temp cumplain) ed è uschia la patruna la pli impurtanta da la val. En las chasas da personas attempadas e da tgira da la Val Mesauc han lavurà l'onn 2011 tut en tut 276 personas (182.3 plazzas a temp cumplain). Quai corresponda a circa 11 % da las personas employadas.

Perscrutaziun medicinala en il Grischun

L'Academia raetica cumpiglia 18 instituziuns da la medischna, da la tecnica, da la scienza natirala e da la scienza umana ch'èn activas sin il champ da l'instrucziun e da la perscrutaziun universitara. Sias commembras èn instituziuns clinicas independentas u instituts che fan mo perscrutaziun. En las instituziuns scientificas da l'Academia raetica lavuran var 500 collavuraturas e collavuratur, en las instituziuns clinicas var 1600.

Sin il champ da la medischna s'engaschan ils instituts perscrutaders da l'Academia raetica en spezial en la perscrutaziun d'allergias e da l'asma (Institut svizzer da retschertgas davart allergias ed asma, Christine Kühne center for allergy research and education). In ulteriur accent è la chirurgia d'accidents e la perscrutaziun da catastofas (represchentadas dals instituts AO: institut da perscrutaziun AO, AO-education, AO-clinical investigation and documentation, dal departament da chirurgia da l'ospital chantunal dal Grischun, da la partiziun

chirurgic-ortopedica da l'ospital da Tavau, dal center da rehabilitaziun da Valens sco er dal Global risk forum). Il departament da medischna (oncologia, medischna interna, cardiologia e ginecologia) da l'ospital chantunal dal Grischun sco er la fundaziun per chirurgia gastroenterologica èn ulteriurs commembers da l'Academia raetica ch'èn activs en la perscrutaziun medicinala. La finamira da l'Academia raetica è tranter auter quella da promover il barat tranter las instituziuns che fan perscrutaziun clinica ed ils perscrutaders da basa en il Grischun. Las commembras ed ils commembers da l'Academia raetica organiseschon mintga onn 15 fin 20 dietas specificas cun totalmain passa 5000 participantas e participants e redigian dapli che 850 publicaziuns per onn che tractan per gronda part temas medicinals.

Agiunta: Cumpetenzas per il provediment da la sanadad en il Grischun

Regulaziun sin il stgalim da la constituziun

Art. 87 da la constituziun chantunala (DG 110.100)
Il chantun regla la sanadad publica (al. 1).

Il chantun e las vischnancas procuran per ina tgira e per in provediment medicinal curvengent, economic e suffizient (al. 2).

Concretisaziun en la legislaziun

Regulaziun generala en la lescha da sanadad

Art. 12 da la lescha da sanadad (DG 500.000)

Las vischnancas èn cumpetentas ... per incumbensas che vegnan delegadas ad ellas tras leschas federalas e chantunalas (al. 1).

Cumpetenzza per la tgira ed assistenza staziunara da pazients stablas e da pazients stabels sco er da personas attempadas

Art. 12 da la lescha da sanadad

Ellas ... procuran per purschidas staziunaras per la tgira e l'assistenza da pazients stabels e da personas attempadas ... (al. 2).

Art. 20 da la lescha per promover la tgira da personas malsaunas (LTM; DG 506.000)

Las vischnancas procuran per ina purschida suffizienta per la tgira ed assistenza parzialmain staziunara e staziunara da pazients stabels e da personas attempadas (al. 1).

Ellas fan ina planisaziun dal basegn accordada a la regiun (al. 2).

Suenter avair consultà las vischnancas po la regenza designar regiuns da planisaziun (al. 3).

Art. 7 LTM

Las vischnancas ... da las regiuns da planisaziun concernent la tgira ed assistenza parzialmain staziunara e staziunara per pazients da lunga durada e da personas attempadas ... ston s'organisar en moda cunvegnetta.

Cumpetenzza per la tgira ed assistenza a chasa

Art. 12 da la lescha da sanadad

Ellas ... procuran ... per la tgira ed assistenza a chasa ... (al. 2).

Art. 31 LTM

Las vischnancas procuran per ina purschida suffizienta da servetschs da la tgira ed assistenza a chasa (al. 1).

L'artitgel 20 alineas 2 e 3 vala confirm al senn (al. 2).

Art. 7 LTM

Las vischnancas ... da las regiuns da planisaziun ... concernent la tgira ed assistenza a chasa ... ston s'organisar en moda cunvegnetta.

Cumpetenzza per ils ospitals acuts publics

La cumpetenzza per ils ospitals acuts publics na vegn surdada en la legislaziun chantunala ni explicitamain a las vischnancas ni explicitamain al chantun

En quai che concerna las vischnancas, che vegnan en general resguardadas sco purtadras da la cumpetenzza, sa chatta unicamain en l'art. 7 da la lescha per promover la tgira da personas malsaunas ina disposiziun che renviescha a lur cumpetenzza. Tenor questa disposiziun ston las vischnancas da las singulas regiuns d'ospital s'organisar en moda cunvegnetta. En quai che concerna il chantun na cuntogna a lescha per promover la tgira da personas malsaunas absolutamain nagina disposiziun davart la cumpetenzza.

Detagliadamain vegni percenter reglâ en ils art. 18 ss. LTM co ch'il chantun e las vischnancas ston sa participar a las contribuziuns dal maun public als ospitals. En l'art. 5 LTM vegnan las vischnancas attribuidas a las singulas regiuns d'ospital. Questa repartiziun è relevanta per la participaziun da las vischnancas a las contribuziuns dal maun public.

Cumpetenzza per ils fatgs da salvament

Art. 32 LTM

Cun coordinar, cun survegliar e cun conceder contribuziuns ad organisaziuns ed a personas ch'èn activas en ils servetschs da salvament garantescha il chantun che personas disgraziadas, malsaunas u en privel vegnian salvadas en moda uschè optimala e svelta sco pussaivel.

Art. 34 LTM

In post da coordinaziun central garantescha di e notg l'alarmaziun en cas medicinal d'urgenza e coordinescha l'acziun e l'utilisaziun dals meds persunals e materials adattads (al. 1).

Il chantun po manar sez il post da coordinaziun central u surdar questa incumbensa a terzas personas (al. 2).

Art. 36 LTM

Ils ospitals publics èn responsabels en lur regiun per ch'il servetsch da transport sin via en cas d'urgenza e d'ambulanza saja efficient. Per cuntanscher quai ston els sa coordinar cun ils servetschs medicinal d'urgenza regional e ston plinavant indemniser ils medis che fan part dal servetsch da transport en cas d'urgenza e d'ambulanza (al. 1).

Il servetsch da transport en cas d'urgenza e d'ambulanza ordaifer la via e la localisaziun, il salvament e la deliberaziun da personas en privel è chausa da las instituziuns privatas e publicas dal servetsch da salvament renconuschidas da la regenza (al. 2).

Art. 23 lescha davart la protecciun cunter incendis (DG 840.100)

Ils corps da pumpiers èn ils servetschs general per la prevenziun da donns en il senn da l'artitgel 1 da questa lescha, cunzunt en cas:

c) da la tschertga e dal salvament d'umans e d'animals (al. 1).

Cumpetenzza per la tgira da la sanadad publica locala

Art. 12 da la lescha da sanadad

Las vischnancas èn responsablas per la tgira da la sanadad publica ... locala ... (al. 1).

Cumpetenzza per la promoziun da la sanadad e per la prevenziun

Art. 13 da la lescha da sanadad

En il sector da la promoziun da la sanadad e da la prevenziun è il chantun cumpetent per:

- incumbensas intercomunales;
- il sustegn professional da las vischnancas;
- coordinar las activitads da las vischnancas (al. 1).

Art. 14 da la lescha da sanadad

Las vischnancas èn spezialmain cumpetentas per:

- la promoziun da la sanadad e la prevenziun da lur populaziun;
- l'infurmaziun da la populaziun davart modas da viver e davart cundiziuns da viver che promovon lur sanadad.

Agiunta: La situaziun actuala en ils singuls secturs dals fatgs da sanadad

Provediment cun ospitals

Regiuns d'ospital en il Grischun

L'art. 5 LTM divide il territori dal Grischun en 12 regiuns d'ospital. Da questas n'ha unicamain la regiun da la Mesolcina-Calanca betg in ospital. En tut las autras regiuns è mintgamai in ospital responsabel per il provediment staziunar da la populaziun e da las personas che sa trategnan en la regiun d'ospital.

Il provediment chantunal cun ospitals garantescha che tut la populaziun dal chantun haja access a las prestaziuns d'ospital necessarias, e quai entaifer in termin che po vegnir responsà medicinalmain e socialmain.

Per motivs da la rentabilitad e da la garanzia da qualitad vala il princip dal provediment d'ospital graduà. Malsognas frequentas (pneumonias, mals pervia da crappugls dal fel, bronchitidas, gastroenteritidas, malsognas dals pulmuns obstructivas, diverticulosas da la beglia, insuffizienzas dal cor e.u.v.) ed accidents (fracturas stabilas, artrosas da las giugadiras, varizas, hernias e.u.v.) vegnan tractads en moda decentralisada en las regiuns. En quest connex èsi necessari da far graduaziuns finas tut tenor la frequenza, la difficultad e l'intensitad dals custs dal tractament. Malsognas raras ed accidents rars, cas che pretendan in grond diever d'indrizz tecnics sco er cas che basegnan personal ch'è specialisà particularmain, vegnan tractads centralmain en l'ospital chantunal dal Grischun. Prestaziuns medicalas fermamain specialisadas

vegnan furnidas dals ospitals che han survegnì ina incumbensa respectiva da l'organ da conclus da la medischina fermamain specialisada (MFS)

Letgs occupads e personas engaschadas per ospital acut en il Grischun

Ospital	letgs occupads	personas engaschadas	equivalenzas da plazzas a temp cumplain
ospital chantunal dal Grischun	289.6	1783	1424.19
ospital da l'Engiadina'ota, Samedan	46.5	321	257.58
ospital da l'Engiadina bassa, Scuol	19.0	128	99.32
ospital da Tavau Plaz	43.9	360	262.43
ospital regional da la Surselva, Glion	37.3	256	190.83
ospital da Tusaun	24.6	154	111.17
ospital cirquital Surses, Savognin	7.4	72	40.80
ospital regional dal Partenz, Schiers	31.6	213	129.79
ospital da la Val Müstair, Sta. Maria	3.1	74	16.19
ospital San Sisto, Puschlav	13.6	107	71.80
ospital da la Bregaglia, Promontogno	1.9	79	46.64
Total	518.5	3547	2650.74

sin basa da la convegno interchantunala davart la medischina fermamain spezialisada (DG 506.810). Tenor l'art. 58e al. 1 e 2 da l'ordinaziun davart l'assicuranza da malsauns (OAMaI; CS 832.102) ston las instituziuns chantunalas ed extrachantunalas ch'èn necessarias per garantir il provediment staziunar da la populaziun residenta dal chantun vegnir inditgadas sin la glista dals ospitals. La glista dals ospitals cumpiglia tut ils ospitals che han ina incarica da prestaziun dal chantun. Per mintga furnitur da prestaziun sto ultra da quai vegnir inditgà il spectrum da prestaziun che correspunda a l'incarica da prestaziun. Ultra da quai vegnan regladas cun mintga ospital en ina convegno da prestaziun las prestaziuns obligatoricas staziunaras da la LAA, da la LAI e da la LAM che han il dretg da survegnir contribuziuns, l'incumbensa en ils secturs da l'instrucziun universitara e da la perscrutaziun, las prestaziuns d'utilitad publica che han il dretg da survegnir contribuziuns, las prestaziuns che appartegnan al sector dal transport en cas d'urgenza e d'ambulanza e che han il dretg da survegnir contribuziuns sco er la cumpensaziun da questas prestaziuns (art. 16 al. 1 LTM).

Datas detagliadas concernent ils ospitals en il chantun Grischun èn avant maun en ils cudeschs d'indicaturs da l'uffizi da sanadad sut <http://www.gr.ch/DE/institutionen/verwaltung/djsg/ga/dienstleistungen/InstitutionenGesundheitswesens/Spitaeler/Seiten/KennndatenSpit%C3%A4ler.aspx>

Datas fundamentalas 2011 dals ospitals acuts en il chantun Grischun

cas staziunars	35 163
dis da tgira	185 775
persunas engaschadas	3547
equivalenzas da plazzas a temp cumplain	2650.74
svieuta (en milliuns francs)	236

Servetschs da salvament

L'incumbensa dals servetschs da salvament è sa midada fitg ils ultims onns. Entant ch'il transport svelto da pazientas e da pazients en cas urgents e da victimas d'accidents steva pli baud en il center, è l'incumbensa dals servetschs da salvament oz primarmain quella, da far al lieu da l'accident las mesiras che salvan la vita a las pazientas ed als pazients en cas urgents e da stabilir l'abiltad da transport sco er da transportar questas persunas – mantegnend l'abiltad da transport ed evitond ulteriurs donns – en il proxim ospital ch'è en cas da tractar la malsogna u la blessura.

Per alamar ils meds da salvament vala oz en tut il Grischun il numer unitar 144 dal clom d'agid sanitar. Cloms sin quest numer d'urgenza vegnan prendids encunter da la centrala dal clom d'agid sanitar 144 (CASA 144). Il chantun ha surdà il manaschi e la gestiun dal CASA 144 a l'ospital regional da la Surselva a Glion. Sco disponentas e disponents d'acziun incarichescha il CASA 144 mo sanitaras e sanitaris da salvament diplomads.

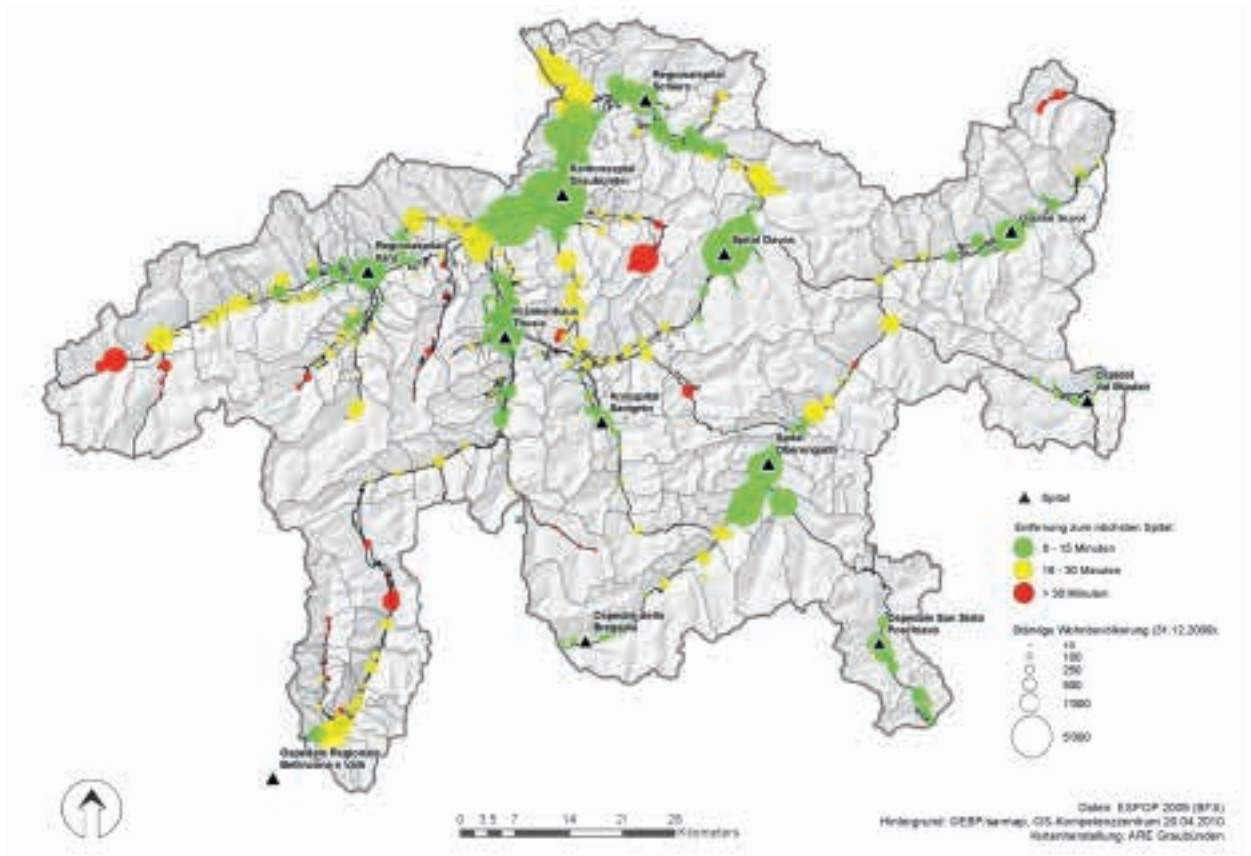
Per il servetsch da salvament sin via è tenor l'art. 36 LTM responsabels ils ospitals regionals. En regions d'ospital perifericas cun grondas distanzas a l'ospital mainan ils ospitals basas d'ambulanza (Arosa, Cadi, Samignun, Zernez) per garantir ina cuntanschibladad svelta. Perquai ch'in provediment en tut il Grischun cun medias e medis spezialisads (medis d'urgenza) n'è betg pussaivel pervia da la topografia sco er perquai che tschertas regions èn per gronda part pauc populadas, vegnan las medias ed ils medis da chasa integrads en ils servetschs da salvament regionals sco medis da servetsch. Tenor la cunvegna da prestaziun cun il chantun è l'uniun grischuna da medias e da medis responsabla ch'in sistem da medis da servetsch en cas d'urgenza stettia a disposiziun en tut il Grischun (cun excepziun da la citad da Cuira e da la regiun da Tavau). En la citad da Cuira ed en la regiun da Tavau fan las medias ed ils medis dal provediment da basa il servetsch d'urgenza.

Per il salvament aviatic stat a disposiziun la guardia aviatica svizra da salvament (Rega). Tar mintga acziun ha ella cun sai a bord ina media u in medi scolà spezialmain per cas d'urgenza ed ina sanitar u in sanitari da salvament. La Rega ha duas basas en il Grischun: ina a Samedan ed ina a Vaz sut. Per garantir il salvament alpin ha la regenza fatg ina cunvegna da prestaziun cun il salvament alpin svizzer (SAS). L'interassociazion per il salvament (IAS) inditgescha sco directiva in temp maximal da 15 minutas a partir da la clamada da l'ambulanza fin a ses arriv al lieu dal cas, quai che duess vegnir cuntanschì en 90% dals cas.

Datas fundamentalas 2011 dals servetschs da salvament en il chantun Grischun

acziuns	11 313
kilometers charrads	406 648
persunas engaschadas	112
svieuta (en milliuns francs)	3.36

Cuntanschibladad dals ospitals en il Grischun

Il departament da giustia, segirezza e sanadad elabora actualmain in sboz per ina lescha da salvament. En il rom da questa lescha duai vegnir stgaffida ina regulaziun complessiva per ils servetschs da salvament.

Datas detagliadas concernent ils servetschs da salvament en il chantun Grischun èn avant maun en

ils cudeschs d'indicaturs da l'uffizi da sanadad sut <http://www.gr.ch/DE/institutionen/verwaltung/djsg/ga/dienstleistungen/InstitutionenGesundheitswesens/Rettungswesen/Seiten/Kenndaten.aspx>

Provediment medical ambulant

La media da la vegliadetgna da las medias e dals medis da chasa actuals dal Grischun importa 55 onns. Bleras successiuns en connex cun la pratica n'èn betg regladas.

Ensemen cun l'uniun grischuna da medias e da medis ha il departament da giustia, segirezza e sanadad rendì attent l'atun 2012 las vischnancas a lur incumbenza da garantir il provediment medical ambulant da la populaziun. Igl è en l'interess elementar da las vischnancas e da las regions da daventar activas concernent la problematica da garantir il provediment medical ambulant regional. En regions cun paucs medis da chasa è lur chargia spezialmain gronda pervia dal servetsch da pichet e pervia dals servetschs d'urgenza ch'els ston prestar. Soluziuns ston perquai vegnir concepidas aposta per la situaziun da la regiun respectiva. En quest connex ston er vegnir prendidas en mira soluziuns che surpassan il rom vertent, uschia p.ex. en collavuraziun cun l'ospital da la regiun resp. en il rom da centers da sanadad regionals, sco che quai è per exempel il cas en la Val Müstair.

Da vart dal chantun è vegnidas prendidas las suandantas mesiras per garantir il provediment medical da basa en il Grischun:

– Il servetsch medical d'urgenza da las medias e dals medis che pratitgeschan en moda libra vegn

sustegnì finanziailmain cun conceder contribuziuns per la scolaziun.

- Il project «Capricorn» che ha la finamira da stgaffir per provedidas e provediders da basa plazzas da scolaziun en praticas e da garantir uschia ch'ina generaziun giuvna da medias e da medis da chasa pratitgeschia en il Grischun vegn sustegnì dapi l'onn 2009. En il rom da quest project finanziescha il chantun quatter plazzas da scolaziun per medias e medis d'assistenza per mintgama in mez onn.
- La regenza ed il departament da giustia, segirezza e sanadad èn s'engaschads, per che las medias ed ils medis grischuns survegnian la medema valur dals puncts da taxa da TARMED sco lur collegas da la Svizra da l'ost. Dapi l'onn 2012 ès quist il cas.
- Il departament da giustia, segirezza e sanadad ha approvà la reorganisaziun dal servetsch d'urgenza regional ch'è chausa da las medias e dals medis (garanzia dal servetsch d'urgenza en collavuraziun cun l'ospital regional). Il concept dal servetsch medical d'urgenza da l'uniun grischuna da medias e da medis prevesa che la limita d'impegnaziun per dis da pichet per las fins d'emna vegnia fixada a 12.5 dis per onn e per media u medi.
- Tenor l'art. 31c da l'ordinaziun tar la lescha per promover la tgira da persunas malsaunas vegnan las medias ed ils medis che pratitgeschan en moda libra e che lavuran en il servetsch da transport en cas d'urgenza e d'ambulanza da l'ospital indemnisads per mintga di da servetsch a las fins d'emna ed als firads che surpassa ils 12.5 dis da servetsch a las fins d'emna ed als firads.
- Il project «Curriculum da medias e medis da chasa» da l'ospital chantunal dal Grischun che promova la scolaziun da medias e medis da chasa vegn sustegnì dal chantun tras quai ch'el surpiglia 75% dals custs da salari.

Per questas mesiras impunda il chantun circa 1.4 milliuns francs per onn.

Servetschs da la spitex

Cun agid da l'uffizi da sanadad ha il dumber da servetschs da la spitex pudì vegnir reducì cleramain ils ultims onns. Entant che quai eran avant 15 onns anc 91 servetschs cun territoris pitschens, sa preschenta oz anc ina rait da 21 servetschs cun ina incarica da prestaziun communal che garanteschan en tut il chantun ina tgira ed assistenza che correspunda als basegns.

Il champ d'activitad dals 21 servetschs da la spitex cun ina incarica da prestaziun communal è mo en paucas regiuns congruent cun las regiuns d'ospital resp. da chasas da personas attempadas e da tgira, quai che engrevgescha la collavuraziun tranter quests furniturs da prestaziuns.

Dumber da clientas e clients e da personas engaschadas en il Grischun per servetsch da la spitex cun ina incarica da prestaziun communal

Organisaziun	Dumber da client(a)s	Persunas engaschadas	Equivalenzas da plazzas a temp cumplain
spitex Engiadina bassa	205	42	18.87
spitex Arosa	52	13	2.79
spitex Plaun	250	53	16.59
spitex Val Bregaglia	50	5	2.20
spitex en abitaziuns da personas attempadas da Cuira	200	48	18.90
spitex Cuira	738	107	57.08
spitex Tavau	292	31	14.44
spitex Cadi	191	38	10.40
spitex Partenz	291	43	17.30
spitex Tschintg Vitgs	192	36	12.02
spitex Selva	134	23	7.30
spitex Alvra/Churwalden	225	35	14.76
spitex dal circol da Maiavilla	140	21	6.75
spitex Scanvetg	34	13	2.83
ACAM Moesano	272	49	28.45
spitex Val Müstair	59	13	5.28
spitex Viamala	282	54	21.25
spitex Val Puschlav	167	41	18.18
spitex Foppa	281	45	22.58
spitex Engiadin'ota	312	66	28.86
spitex Calanda	156	23	9.56
Total	4523	799	336.39

Datas fundamentalas 2011 dals servetschs da la spitex cun ina incarica da prestaziun communal

client(a)s	4523
uras prestadas	689 308
persunas engaschadas*	799
equivalenzas da plazzas a temp cumplain	336.39
svieuta (en milliuns francs)	33.8

* 336 persunas èn stadas engaschadas sco personal d'assistenza en il sectur da la tgira e da l'assistenza, da l'economia da chasa e da la tgira sociala.

Regiuns da la spitex en il Grischun

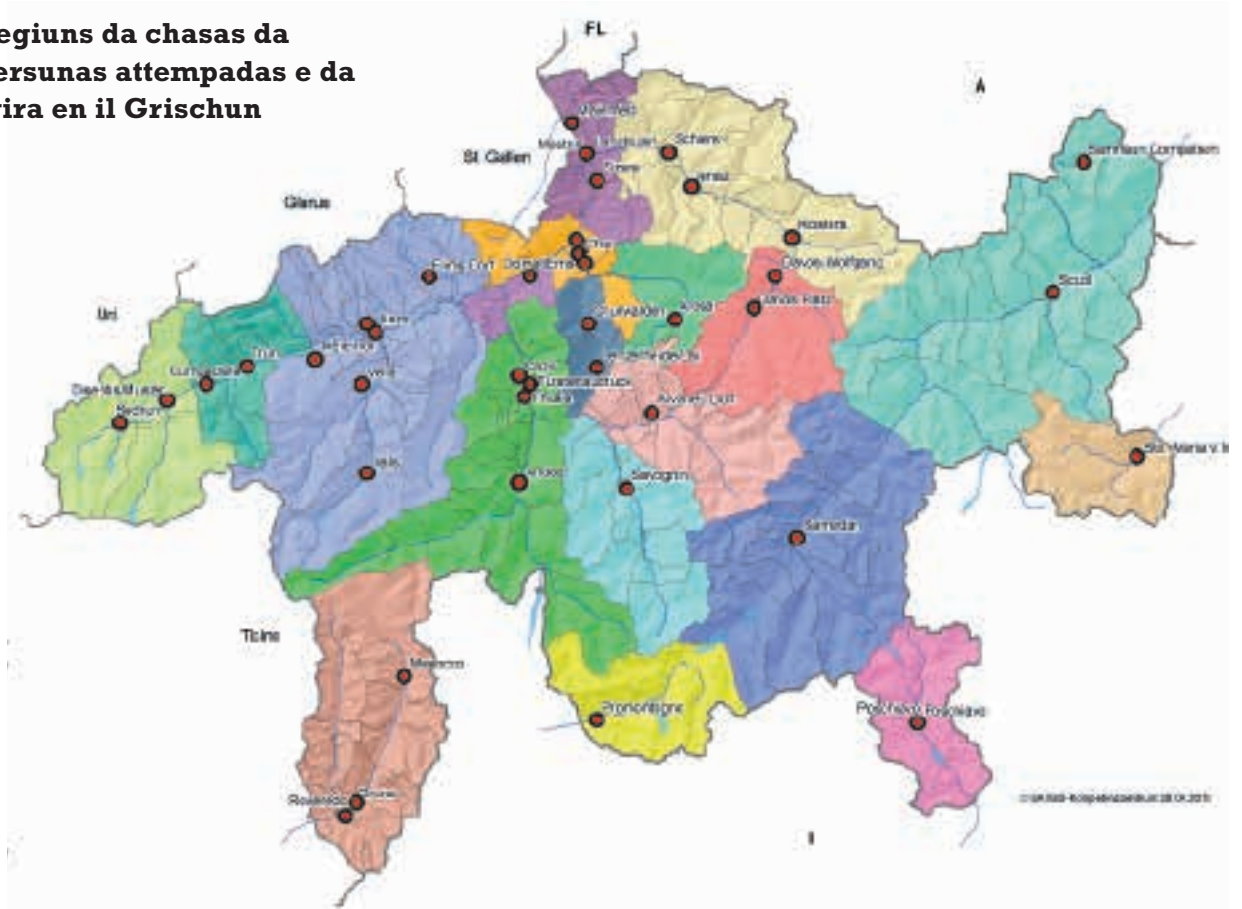
Spitex Chur	Spitex Cadi
Spitex Schanfigg	Spitex Viamala
Spitex Arosa	Spitexverein Albula/Churwalden
Spitex Fünf Dörfer	Spitex Oberengadin/Engiadin'Ota
Senesca-Spitex Kreis Maienfeld	Spitex Valle Bregaglia
Spitex Prättigau	Spitex Valposchiavo
Spitex Davos	Spitex Engiadina Bassa (CSEB)
Spitex Imboden	Spitex Val Müstair
Spitex Selva	ACAM Moesano
Spitex Foppa	Spitexzentrum

Chasas da personas attempadas e da tgira

Actualmain datti 19 regiuns da chasas da personas attempadas e da tgira. Mo 7 da quellas regiuns da chasas da personas attempadas e da tgira èn congruentas cun las regiuns d'ospital. Schizunt en quellas regiuns n'èn en tscherts cas betg ils medems purtaders

responsabels per las chasas da personas attempadas e da tgira e per ils ospitals. Correspondentmain difficila è en la gronda part da las regiuns la collavuraziun tranter l'ospital, las chasas da personas attempadas e da tgira sco er ils servetschs da la spitex.

Regiuns da chasas da personas attempadas e da tgira en il Grischun

■ Chur Region	■ Lenzerheide
■ Arosa	■ Albula
■ Landquart	■ Surses
■ Prättigau	■ Oberengadin
■ Davos	■ Bregaglia
■ Imboden	■ Poschiavo
■ Ilanz	■ Engiadina Bassa
■ Cadi Sutsassiala	■ Val Müstair
■ Cadi Sursassiala	■ Moesa
■ Region Viamala	● Alters- und Pflegeheim

Sin la glista da las chasas da tgira dal Grischun figureschan actualmain 51 chasas da tgira ch'èn admessas sco furnituras da prestaziuns a donn e cust da la LAMaI. Ellas mettan ensemen a disposiziun 2423 letgs.

Letgs en funcziun e persunas engaschadas per chasa da persunas attempadas e da tgira en il Grischun

chasas da persunas attempadas e da tgira	letgs en funcziun	persunas engaschadas	equivalenzas da plazzas a temp cumplain
Falveng Domat	60	113	59.6
Bodmer Cuira	80	131	86.1
Kantengut Cuira	62	144	82.8
Chasa da burgais, Cuira	66	92	67.4
EAM Cuira	136	214	146.4
Rigahaus Cuira	73	98	60.6
Ospital da la crusch Cuira, partiziun da tgira	11	24	11.3
Sarona Cuira	37	65	28.0
Parc Bener Cuira	23	38	20.3
Neugut Landquart	76	92	55.1
Herrschaft Maiavilla	43	103	52.0
Serata Zizers	41	66	39.9
Däscher Zizers	41	71	34.1
Johannesstift Zizers	30	52	30.8
Partenz Claustra	57	110	42.3
Partenz Schiers	52	110	39.8
Partenz Jenaz	70	154	62.4
Guggerbach Tavau	66	75	53.0
Ospital da Tavau, partiziun da tgira	32	33	22.6
Surlej Arosa	32	47	27.5
Lindenhof Churwalden	33	46	27.4
Parc Lai	36	45	29.1
Envia Alvagni	28	45	25.0
Ospital da Savognin, partiziun da tgira	42	64	32.3
S. Martin Cazas	27	47	25.3
Tumleatga Farschno	47	105	45.9
Chasa evang. Tusaun	91	187	117.2
Rain posterieur Andeer	32	69	34.6
Lumnezia Vella	58	89	52.5
Plaids Flem	35	71	45.2

Letgs en funcziun e persunas engaschadas per chasa da persunas attempadas e da tgira en il Grischun

chasas da persunas attempadas e da tgira	letgs en funcziun	persunas engaschadas	equivalenzas da plazzas a temp cumplain
Chasa evang. Glion	94	147	87.2
S. Giusep Glion	31	32	14.5
Cuminanza d'abitar Val S. Pieder	14	34	14.7
Sursassiala Mustér	10	23	10.5
S. Vigeli Sedrun	49	82	48.4
S. Giusep Cumpadials	35	58	29.3
S. Martin Trun	31	45	25.0
Ospital da la Val Müstair	55	88	43.2
Puntota Scuol	27	70	25.5
Ospital da Scuol, partiziun da tgira	65	94	54.5
Gruppa da tgira Scuol	22	26	16.6
Gruppa da tgira Samignun	9	18	10.6
Engiadin'ota Samedan	6	13	6.6
Casa Anziani Puschlav	104	136	103.2
Casa Anziani Poschiavo	56	67	43.1
Ospital Poschiavo, partiziun da tgira	35	77	31.7
Ospital Bregaglia, partiziun da tgira	34	65	38.2
Mater Christi Grono	45	76	44.5
Casa Anziani Mesocco	45	67	37.9
Casa di Cura Immacolata Roveredo	83	60	53.9
Residenza delle Rose Grono	56	73	46.0
Total	2423	3951	2241.6

Datas fundamentalas 2011 da las chasas da persunas attempadas e da tgira en il chantun Grischun

abitants da chasas	3332
entradas	1018
sortidas	1041
persunas engaschadas	3951
equivalenzas da plazzas a temp cumplain	2241.6
svieuta (en milliuns francs)	200

Datas detagliadas concernent las chasas da persunas attempadas e da tgira en il chantun Grischun èn avant maun en ils cudeschs d'indicaturs da l'uffizi da sanadad sut <http://www.gr.ch/DE/institutionen/verwaltung/djsg/ga/dienstleistungen/InstitutionenGesundeitswesens/Heime/Seiten/Kenndaten.aspx>

Provediment pschiatric

Lieus da las purschidas pschiatricas dals SPGR e da la PUG

Il servetschs pschiatrics dal Grischun (SPGR) e la psichiatria d'uffants e da juvenils dal Grischun (PUG) garanteschan in provediment pschiatric staziunar e subsidiarmain ambulat da las personas creschidas resp. dals uffants e dals juvenils. Las basas regionalas dals SPGR cumpiglian la Surselva cun la basa a Glion, la regiun dal Grischun dal sid cun la basa a San Murezzan e cun ils posts d'ura da consultaziun ambulants a Scuol, a Puschlav ed en la

Val Müstair, la regiun dal Partenz e da Tavau cun la basa a Tavau sco er cun las basas ambulants als lieus da las clinics a Cuira ed a Cazas cun in post d'ura da consultaziun a Tusaun. Il posts regionalas da la PUG sa chattan a Glion, a Tavau, a Samedan, a Puschlav ed a Roveredo.

A Susch tracta la Clinica holistica staziunarmain personas cun malsognas secundaras da stress.

Datas fundamentalas 2011 da las clinicas psichiatricas Waldhaus e Beverin

pazient(a)s staziunar(a)s	1580
pazient(a)s ambulat(a)s	4604
persunas engaschadas	544
equivalenzas da plazzas a temp cumplain	401.16
svieuta (en milliuns francs)	51.6

Datas fundamentalas 2011 da la psichiatria d'uffants e giuvenils en il Grischun

persunas engaschadas	11
equivalenzas da plazzas a temp cumplain	8.16
svieuta (en milliuns francs)	4.5

En il sector ambulat vegn il provediment purschì oravant tut da vart privata. La purschida da tractament da las psichiatras e dals psichiater cun atgna pratica sa drizza tant ad uffants, a giuvenils ed a persunas creschidas sco er a pèrs ed a famiglias. Las pazientas ed ils pazients van da sasez tar la psichiatria u tar il psichiater u vegnan tramess tar ella u tar el da la media u dal medi da chasa u d'autras medias e d'auaters medis spezialisads ubain d'autras instituziuns. Tut en tut pratitgeschan actualmain

42 psichiatras e psichiater en il Grischun, 38 per persunas creschidas e 4 per uffants. Singulas regiuns sco la Surselva, la Bregaglia, l'Engiadina'ota e bassa èn sutprovididas areguard la psichiatria, la psichiatria d'uffants e da giuvenils e la psicoterapia. Ultra da las psichiatras e dals psichiater han er psicoterapeutas e psicoterapeuts il dretg da far diagnosas ed indicaziuns e da tractar autonomamain tut las malsognas psichicas, tar las qualas èn inditgadas psicoterapias tenor la scienza reconuschida. En il chantun Grischun pratitgeschan actualmain var 80 psicoterapeutas e psicoterapeuts betg medicals, 30 da quellas e da quels a Cuira.

Las praticas da las medias e dals medis da chasa èn fitg savens l'emprim post da consultaziun medicinal per persunas che pateschan d'ina malsogna psichica. En situaziuns da crisa van las pazientas ed ils pazients l'emprim tar lur media u lur medi da chasa. La gronda part dals disturbis psichics e psicomatics levs vegn diagnostitgada ed er tractada da las medias e dals medis da chasa. Ina part da las pazientas e dals pazients da lunga durada (persunas che pateschan da schizofrenia u d'ina dependenza incl. consegna da metadon) vegn er tractada en las praticas da las medias e dals medis da chasa. Per scleriments e per tractaments specifics vegnan persunas che pateschan d'ina malsogna psichica tramessas tar psichiatras e psichiater, tar psicoterapeutas e psicoterapeuts u tar il servetsch sociopsichiatric ambulat.

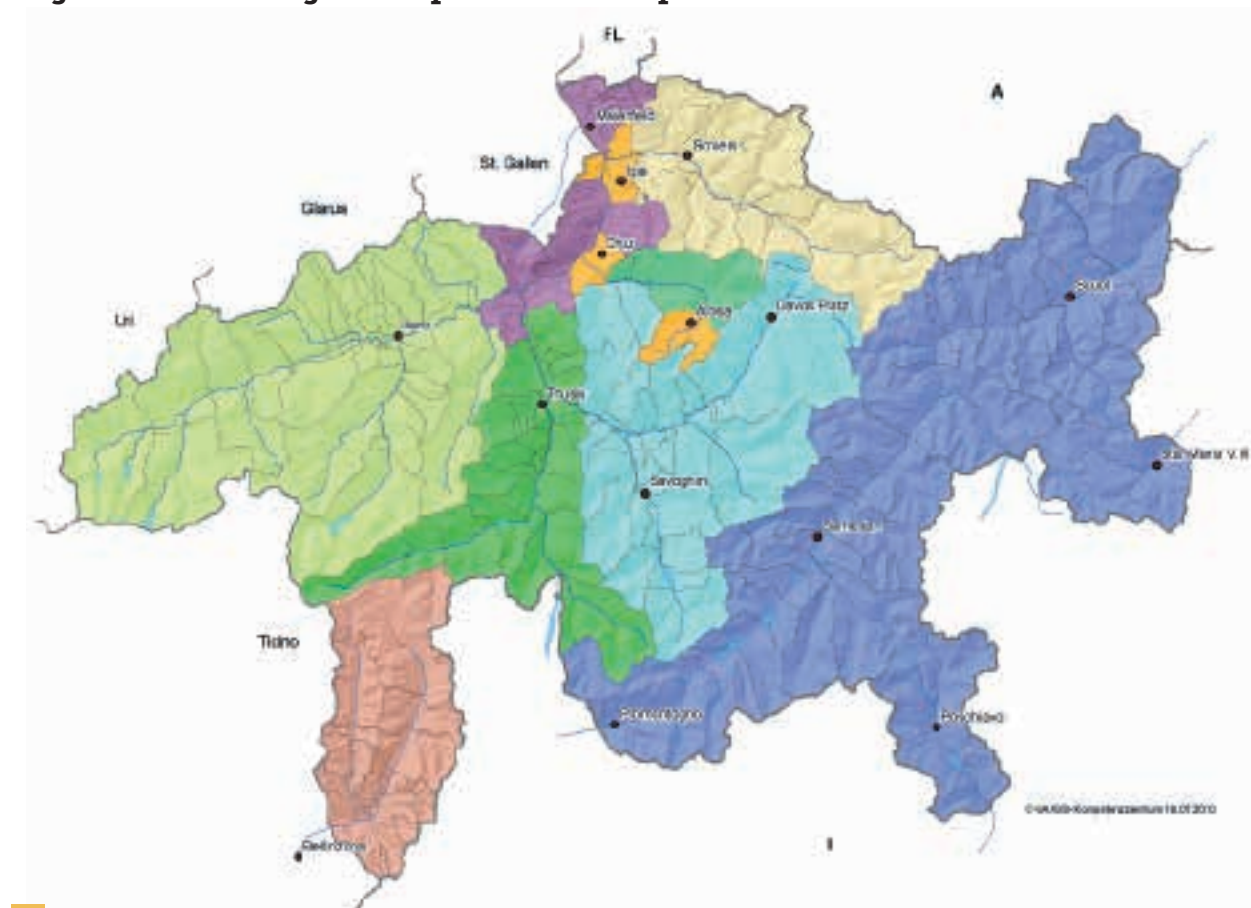

Cussegliaziun per mammas e per babs

Tenor l'art. 12 da la lescha da sanadad e tenor l'art. 31g da la lescha per promover la tgira da persunas malsaunas han las vischnancas da procurar per ina purschida sufficienta da servetschs da la cus-

segliaziun per mammas e per babs. Actualmain datti 9 organisaziuns da la cussegliaziun per mammas e per babs en il Grischun.

Regiuns da la cussegliaziun per mammas e per babs en il Grischun

- Chur und 4 weitere Gemeinden
- Schanfigg (LA Mütter- und Väterberatung Chur)
- Bündner Rheintal
- Prättigau
- Surselva
- Regio Viamala
- Albula-Churwalden-Davos
- Engiadina, Bregaglia, Valposchiavo, Samnaun, Val Müstair
- Mesolcina-Calanca (LA Mütter- und Väterberatung Bellinzona)
- Beratungsstellen

La missiva tar la refurma da la golvaziun da finanzas en il chantun Grischun (refurma da la GF; M 2013 – 2014 p. 211) che la regenza ha deliberà ils 20 d'avust 2013 prevesa – pervia da la dimensiun limitada da l'incumbensa – da transferir la cumpetenza per la cussegliaziun per mammas e per babs da las vischnancas al chantun.

Promoziun da la sanadad e prevenziun

In cumportament che fa donn a la sanadad (manca da moviment, fimar, abus d'alcohol e.u.v.) ha consequenzas negativas per la sanadad da las personas pertutgadas e chaschuna custs consecutivs per ils fatgs da sanadad.

Ils custs che vegnan chaschunads d'in surpais e d'adipositas sco er da las malsognas ch'èn colliadas cun quei importavan l'onn 2006 – tenor las indicaziuns da l'uffizi federal da sanadad publica (UFSP) – 5.8 milliardas francs. Ils custs totals dal consum da tubac è vegnids calculads per l'onn 1995 da professor C. Jeanrenaud e da ses team a l'universidad da Neuchâtel. Tenor quellas calculaziuns importavan ils custs per tractaments medicinals 1.2 milliardas francs. En Svizra, sco en auters stadis industrials er, tutga l'alcohol tar ils tschintg facturs ils pli impurtants che chaschunan malsognas (WHO 2002) ed è responsabel per var 9 % da la chargia totala da malsognas (ISGF 2006).

Pervia da las consequenzas fatalas dal surpais per la sanadad e per l'economia publica ha la fundaziun per la promoziun da la sanadad en Svizra fatg l'onn 2006 en collavuraziun cun ils chantuns – ultra dal rinforz general da la promoziun da la sanadad e da la prevenziun sco er da la sanadad psichica – la promoziun d'in pais saun sco tema central per ils proxims 12 onns.

Mesiras en il sector da la promoziun da la sanadad e da la prevenziun han il suandant niz:

- il scleriment da la populaziun davart in cumportament che fa donn a la sanadad po chaschunar ina midada dal cumportament;
- il stadi da sanadad da la populaziun e l'egualitad da las schanzas da la populaziun en la prevenziun da la sanadad vegnan meglierads;
- a vista mesauna fin a lunga vista pon vegnir reducids ils custs consecutivs per ils fatgs da sanadad.

Tar l'uffizi da sanadad vegn realisà actualmain il program d'acziun «Pais saun». Sa basond sin ils resultats e las experientschas da l'emprima fasa da program (2008–2011) sco er sin ils documents da planisaziun da la promoziun da la sanadad Svizra vegnan realisads u èn planisads en il rom da la segunda fasa da program (2012–2015) 21 projects parzials (tranter auter canorta «cupitgarola», gimnastica «mamma-uffant»/«bab-uffant», GKB SPORTKIDS, scola en moviment) (vesair: <http://graubuenden-bewegt.ch/>).

Cun il model directiv pertutgant la vegliadetgna dal Grischun 2012 ha il sector da la promoziun da la sanadad e da la prevenziun survegnì in gronda impurtanza er en il sector d'umans vegls. L'onn 2012 è l'allianza grischuna cunter la depressiun vegnida transferida en in program d'acziun per la sanadad psichica.

Per coordinar e per sustegnair professionalmain las activitads da las vischnancas ha l'uffizi da sanadad incumbensà tut las vischnancas da nominar ina persona sco persona incumbensada per la promoziun da la sanadad e prevenziun (IPS). I vegnan er purschidas scuntradas regularas ed occurrenz d'infurmaziun per las IPS.

Ina colliaziun regiunala da las activitads communalas en il sector da la promoziun da la sanadad e da la prevenziun n'ha fin ussa quasi betg gì lieu. Er n'han las vischnancas strusch sviluppà activitads en il sector da la promoziun da la sanadad e da la prevenziun ensemen cun ils ulteriurs furniturs da prestaziuns dals fatgs da sanadad.

Svilup da las premias e reducziun individuala da las premias (RIP)

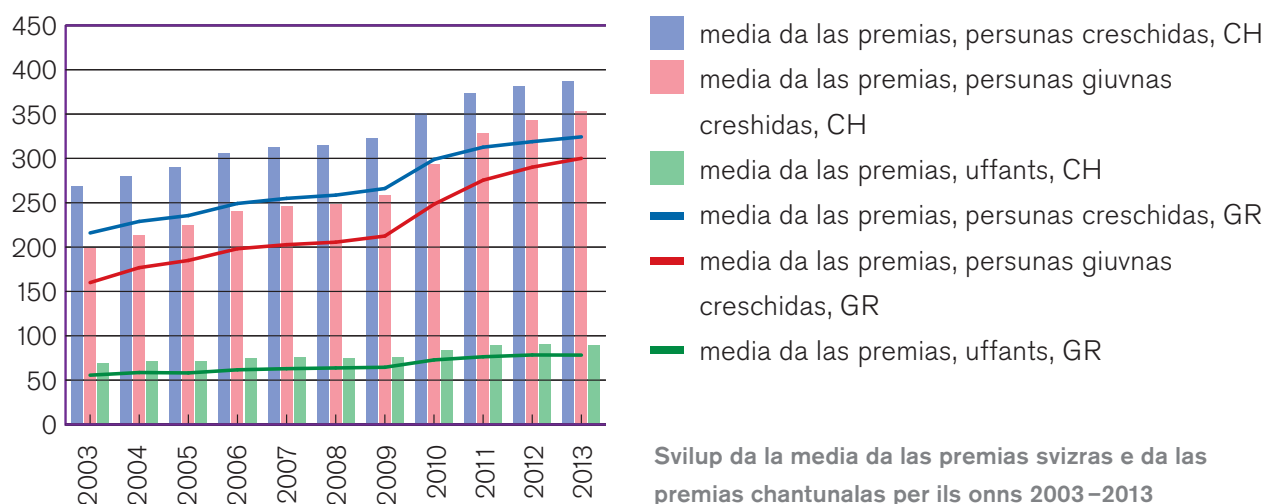
Svilup da las premias

Parallelamain a l'utilisaziun creschenta da prestaziuns medicinalas èn er creschids ils ultims onns ils custs dal sistem da sanadad ed uschia er las premias da la cassa da malsauns che ston vegnir pajadas da las personas assicuradas. L'augment da las premias da las cassas da malsauns en las differentas

regions da la Svizra correlescha cun l'augment respectiv dals custs da sanadad.

Il chantun cumpiglia trais regions da premias. Per mintga regiun da premias fixeschan las assicuranzas mintgamai premias unitaras che ston vegnir approvadas da l'uffizi federal da sanadad publica (UFSP).

Media da las premias svizas e da las premias chantunalas (en fr. per mais)

Svilup da la media da las premias svizas e da las premias chantunalas per ils onns 2003–2013

L'illustraziun qua survart mussa che la media da las premias per personas creschidas en il chantun Grischun è creschida tranter ils onns 2003 e 2013 per var 50%. Quellas da personas giuovnas creschidas èn s'augmentadas per 88% e quellas d'uffants per 41%. Las premias da las cassas da malsauns en il Grischun èn – cumpareglià cun ils auters chantuns da la Svizra – sut la media. L'onn 2013 sa chatta la media da las premias chantunalas per personas creschidas circa 63 francs sut la media da la Svizra (382 francs).

Reducziun da las premias

La concepziun da la reducziun da las premias è reglada en la lescha davart l'assicuranza da malsauns e la reducziun da las premias (LARP; DG 542.100).

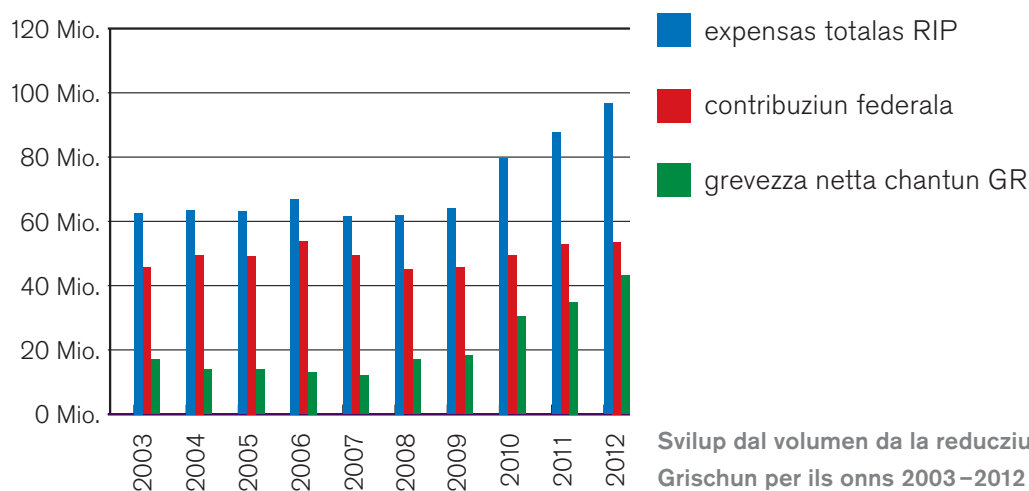
Tenor la concepziun dal sistem da la reducziun da las premias en il chantun na chaschunan augments da las premias nagina chargia supplementara tar las personas che survegnan ina reducziun da las premias, sche las entradas imputablas restan las medemas e sche la tariffa da la resalva personala na vegn betg midada. La part da la premia che sto vegnir purtada da las personas che survegnan ina reducziun da las premias s'augmenta mo en quella dimensiun che las entradas imputablas vegnan augmentadas. Augments da las premias che surpassan questa summa vegnan pajads en il rom da la reducziun da las premias. En il senn d'ina mesira da la politica da famiglia distgargia la regulaziun legala famiglias cun uffants e personas giuovnas creschidas en scolaziun cun conceder ad ellas ina reducziun da

las premias che surpassa las prescripziuns dal dretg federal.

Las expensas per la reducziun individuala da las premias en il Grischun è creschidas da 63 milliuns francs l'onn 2003 a passa 96 milliuns francs l'onn 2012. Pervia da la nova concepziun da la gulivaziun da finanzas e da la repartiziun da las incumbensas tranter

la confederaziun ed ils chantuns (NGF) è la part dal chantun creschida en la medema perioda da 17 milliuns francs a var 43 milliuns francs. Tenor la NGF importa la contribuziun federala als chantuns da nov pauschalmain 7,5 % dals custs bruts da l'assicuranza obligatorica per la tgira da persunas malsaunas e n'è betg pli liada a la contribuziun chantunala.

Svilup dal volumen da la reducziun da las premias en il Grischun

Svilup dal volumen da la reducziun da las premias en il Grischun per ils onns 2003–2012

Tenor il studi «Monitoring 2010»¹ che ha examinà l'efficacità dal sistem da reducziun da las premias per differents tips da chasadas sa chatta il chantun Grischun – en la cumparegliaziun interchantunala concernent la chargia chaschunada da las premias en relaziun cun las entradas disponibilas – sin la sisavla piazza da la media da tut las chasadas da model.

L'onn 2012 han 33.0 % da tut las persunas assicuradas en il chantun Grischun survegnì ina reducziun da las premias.

La sessiun d'avust 2013 ha il cussegl grond concludì da far ina revisiun parziala da la lescha davart

l'assicuranza da malsauns e la reducziun da las premias. Tenor la revisiun parziala vegn il circol da persunas che survegnan ina reducziun da las premias limità a partir dal 1. da schaner 2014 a quellas persunas che dependan d'in tal sustegn per motivs economics. Per eruir il dretg da survegnir ina reducziun da las premias vegnan las deducziuns, ch'èn admissas tenor il dretg fiscal, correspudentamain agiuntadas da nov a l'entrada suttamessa a la taglia ch'è decisiva per il dretg da survegnir ina reducziun da las premias, nun che questas deducziuns sajan motivadas da la politica sociala u da la politica da famiglia (M 2013/2014 p. 55 ss.)

¹ Monitoring 2010, Wirksamkeit der Prämienverbilligung, Firma B,S,S. Volkswirtschaftliche Beratung AG, Basilea, avrigl 2012

**Departament da giustia,
segirezza e sanadad**

Hofgraben 5, 7000 Chur, Telefon +41 81 257 25 13
Fax +41 81 257 21 66, info@djsg.gr.ch, www.djsg.gr.ch